

202500803 TRANSCRIPT ZOMERGASTEN SIMON KUPER GRIET OP DE BEECK

De beste columnist van de beste krant ter wereld wordt hij genoemd. Zijn werk bij de Financial Times geeft hem toegang tot de elites van deze wereld, politiek en zakelijk. Types die hij beschouwt met de blik van een antropoloog om te begrijpen hoe de wereld werkt. Een vraag die je volgens hem ook kan benaderen via voetbal. Hij schreef er internationale bestsellers over. Een gesprek met een kosmopoliet over Nederland, ironie en het ambacht van de perfecte zin. In Zomergasten in de ideale televisieavond van Simon Kuper.

Griet: Welkom bij Zomergasten. Mijn gast van vanavond stelt zijn ideale televisieavond samen met beelden uit televisie en film. Vanavond Johan Crujff, Dieuwertje Blok, Mandela en The Beatles. Simon, wat goed dat je er bent. Ik vind het heel leuk in Nederland te zijn. Ja, wat fijn. Ik las je column in de Financial Times van gisteren, de Engelse krant de Financial Times.

Simon: En tot onze blijde verwondering zagen wij allemaal dat Zomergasten zowaar genoemd werd, Summer Guests. Dat was wel leuk. Ja, ik heb heel veel huiswerk gemaakt voor dit programma en ik dacht nou dan kan ik minstens een column uittikken. [Hier de [Financial Times-column van 31 juli 2025](#)]

Griet: En als je niet 3 uur in een live programma zit, hoe kies je dan jouw onderwerp? Hoe kies ik mijn onderwerp?

Simon: Ik probeer altijd na te denken wat kan ik zeggen dat nieuw is, een originele gedachte of minstens een semi-originele gedachte, want een originele gedachte elke week dan moet je bijvoorbeeld daar zijn.

Dat niveau ligt al wat hoog. Het moet een idee zijn dat voor de lezer nieuw is en voor jezelf hopelijk ook. Dus om een tegenvoorbeeld te geven, Trump is een gevaar voor de democratie. Dat is geen originele gedachte. Het is wel waar, maar het is niet origineel, dus dat is geen column. Een column is een nieuwe blik op iets wat belangrijk is in de wereld. Bij de Financial Times denken we over macht na.

Griet: Waar is de macht?

Simon: Over die macht proberen we te schrijven. Het is geen celebrityblad of zo. Het gaat ook niet over wat ik deze week zo leuk heb gedaan. Dus je hebt de plicht als journalist zeker in deze tijd over belangrijke dingen te schrijven. Wat is echt belangrijk in de wereld? Dat is meestal niet deze politicus heeft ruzie met die politicus.

Het moet universeel zijn? Bedoel je dat?

Wat belangrijk is is wat het leven van de mensen verandert. Dus klimaatverandering is belangrijk, maar is ...een saai thema. Dus dat is een probleem. Dat je hebt zodra het over klimaat gaat, wat denk ik het belangrijkste thema is, haken mensen meteen af. Terwijl als je zegt: "Trump heeft iets heel vervelends gezegd." Dan leest iedereen dat. Ja. Ik ook. En wat mensen zeggen is altijd minder belangrijk dan wat er gebeurt. Wat de structuren zijn, de processen of heel af en toe wat een individu doet.

Griet: "Dan leg je dan lat voor jezelf op alle vlakken wel echt hoog, hè? Ben je elke week dan ook blij met wat er in de krant staat?"

Simon: "Nee. Ik denk dat ik professioneel genoeg ben. Ik schrijf al 40 jaar voor geld. Dat ik elke week wel in 6,5 of 7 kan halen. Dus ik heb heel zelden het gevoel van dat was een totale mislukking.

In de voetbal noemen ze dat de ondergrens. Dus de ondergrens is 6,5 tot 7, dat het oké is. Maar ik mik op een 9 en dat haal ik bijna nooit voor mijn gevoel.

Griet: Pittig. Je hebt op ongelooflijk veel plekken gewoond. Uganda, Jamaica, Zweden, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Nederland, Spanje...We gaan naar de enige plek die je nooit verlaten hebt om een avond te openen, naar Parijs. Was jij zo iemand die al jarenlang met de droom rondliep romantisch van in Parijs te gaan wonen?

Simon: Nee, het sprak me helemaal niet aan. Het is een zin in [Casablanca](#) dat Rick tegen Ingrid Bergman zegt: "It was never particularly my beloved Paris." Ik heb er nooit zo van gehouden en dat gevoel had ik ook. Maar ik hoorde dus op een gegeven moment, 25 jaar geleden bijna, dat je een appartement kon kopen in Parijs voor €100.000.

Ik kon niks kopen in Londen, dus dat heb ik maar gedaan. Ik wilde er niet gaan wonen. Het was puur een belegging. Het was een belegging. Ik dacht: "Ik ga daar natuurlijk niet wonen." Ik spreek heel matig Frans. Ik hou niet zo van deze stad. Nou ja, ik ben nooit meer weggegaan.

Griet: Nee, je woont er nu al meer dan 20 jaar met je Amerikaanse vrouw en jullie drie kinderen. Is er dan toch een moment geweest waarop je wel echt voluit voor die stad bent gevallen?

Simon: "Nee, ik hou van Parijs. Ik vind Parijs ook verschrikkelijk. Je zit er met veel te veel mensen op een heel klein territorium. Het is geen cliché, mensen zijn echt vaak onvriendelijk. Het weer is vreselijk. Nee, ik had ik had liever denk ik in Spanje gewoond.

Griet: Maar waarom ben je dan toch gebleven?

Simon: "Uiteindelijk als je internationaal probeert te schrijven, dan is het belangrijk in een wereldstad te wonen waar je veel mensen tegenkomt van wie je ideeën kan stelen.

Dus ideeën stelen is eigenlijk mijn dagelijks werk. In een wereldstad kom je veel mensen tegen die overal vandaan komen. Komen ook veel mensen binnenvallen, dus iemand komt uit Amerika en die zegt: "Heb je tijd voor koffie?" Of iemand komt uit Polen en dan spreken we af. In Parijs komt iedereen. En ik probeer te luisteren en ideeën te stelen. Nou, je hebt drie wereldsteden in het Westen. Parijs, Londen, New York.

Ik woon in het centrum van één van die en dat had ik in Londen of New York als iemand die leeft van schrijven nooit kunnen doen.

Griet: Dus wil je nu zeggen als je zegt "Ja, ik steel ideeën dat je zelf geen oorspronkelijke ideeën hebt?

Simon: "Ideeën zijn altijd het product van interactie. Ik denk dat niemand in zijn eentje een idee heeft. In een donkere kamer iets geniaals gaat zitten bedenken. Dat is een idee van genialiteit dat inderdaad iemand zich terugtrekt en weg is van de wereld. Maar dat is de slechtste manier om iets te bedenken.

Daarom lezen intellectuelen ook boeken. Dat is ook het stelen van ideeën vaak voor mensen die al deze al eeuwenlang dood zijn. Ja, of ik spreek gewoon interessante mensen. Ik ben ook op zoek naar interessante mensen. Vaak zeggen ze dingen die je al wist. En als er iets tussen zit dat je nog niet wist dan even aanhaken. Ja.

Dus je komt veel mensen tegen en - dat is niet hun schuld – van wie je alles al weet voordat ze het zeggen...

Griet: Je wou de avond openen in Parijs met een beroemde film van een beroemde regisseur, [À bout de souffle](#) van Jean-Luc Godard. Waarom wou je dat per se in je avond?

Simon: "Mensen die veel van film weten vinden het een vernieuwende film met allemaal technieken die op dat moment nieuw zijn, dus bijvoorbeeld handgevoerde camera's. Maar het is gewoon zo mooi. Hij is Zwitser, Godard. Dus hij heeft denk ik een gevoel van buiten voor de schoonheid van Parijs. Maar het is ook een film over liefde die ironisch is en amoreel.

Dus het gaat over de liefde of halve liefde tussen een gangster en een Amerikaanse die hem uiteindelijk verraadt. Dus die mengelmoes van liefde, maar ook met ironie, humor, ze weten ook niet zeker dat ze op elkaar verliefd zijn. Ze wijzen elkaar ook af. Dat is Dat is onweerstaanbaar.

Griet: Ik zie je gretige glimlach terwijl dat je dat zegt die amoraliteit. Dat maakt het dan interessanter dan dat het een romantische film over Parijs zou zijn geweest voor jou?

Ik had Hitchcock misschien ook in de avond kunnen zetten, maar Hitchcock zijn geest waart boven ons. Hitchcock zei: "Film a murder like a love scene and film a love scene like a murder." Dus een moord moet je heel liefdevol in de scène zetten, weet je wel, alsof ze elkaar zo meteen gaan zoenen, maar in plaats ervan wordt iemand afgemaakt. Ja. Dat hoort bij de verrassing. Bertolt Brecht zei: "Je moet een vervreemding hebben."

Je weet hoe een kus eruitziet. Dus dat is een cliché. Een kus op het scherm is een cliché. Een moord op het scherm is een cliché. Dus daar moet je wat mee om het een soort extra spice te geven waardoor het iets anders wordt. Je moet het in een ander daglicht zetten en dan gaan mensen het voor het eerst zien van: "Hé, dit is dit is liefde of hé, dit is een moord." Ja, dus je moet het niet met romantische muziek bekleden, maar juist met hele spannende enge muziek.

...Ik wil nog één ding zeggen voordat we gaan kijken. Belmondo, die is net als veel Fransen verrassend Americanofiel. En hij kleedt zich als een Amerikaanse gangster uit de films, dus dat moet je erbij denken.

En wat ik misschien nog wil zeggen, wat ik ook leuk vond, er wordt hier met allerlei filmwetten gebroken. En Jean-Luc daar heeft dus geen toestemming gevraagd. Hij is gewoon de Champs-Élysées opgelopen en hij is daar beginnen te filmen. Dus de mensen die je ziet zijn geen figuranten, maar gewoon argeloze passanten in de jaren 60 op de Champs-Élysées in Parijs. En als je goed kijkt, dan zie je zelfs dat er sommige mensen verbaasd in de camera kijken...

Griet: Met wie identificeer jij het meest? Met de journaliste, met de student journalistiek of met de man in Humphrey Bogart in vermomming de rokenjager?

Simon: Mag ik zeggen met geen van beiden? Wel heel aantrekkelijk en ontzettend ja, figuren die in je hoofd spelen. Ik identificeer met hem en met haar accent ook. Dat zij buitenlandse is in Parijs, dat ben ik altijd gebleven. Ik heb ook een accent.

Ik heb een Nederlands accent terwijl zij een Amerikaanse is. Ja, vind ik een bizarre, een Nederlands accent hè. Ja, blijkbaar. Als Brits die Engels die Frans spreekt. Blijkbaar heb je in een taal het accent waarin je die taal begon te leren. Ik was 11 jaar op school in Nederland en begon Frans te leren, heel slecht. En dat accent is blijven kleven, want ik heb dat wel eens met Frans. Dan zeggen ze: "Ja, waar kom je vandaan?" En ik zeg: "Ik ben Brits." Dan zeggen ze: "Ah, maar u heeft geen Brits accent." Ja. Schattig. Maar dus die identificeert je met geen van beiden.

Ja, weet je wat het ook is? Wij zijn jong. Ik was al in de 30 toen ik in Parijs ging wonen. Dus die hele zeg maar jeugdbinding die heel veel mensen hebben met Parijs heb ik helemaal niet. Ik was ja, een man van middelbare leeftijd. Ik was al iets anders dus ik heb die ervaringen. Zeg maar het flirten met iemand nieuw en spannend en iemand ontmoeten. Toen was ik jonger. Toen was ik elders. Toen woonde ik elders.

Griet: Het Parijs zou we hier zien hè, de Champs-Élysées en eigenlijk alles binnen de periferie. Is dat jouw Parijs? Of kom je daar ook wel eens buiten?

Simon: "Ik kom erbuiten. Ik kom niet zo vaak Kijk, Parijsenaar en daar Parijsenaar en daar reken ik mezelf inmiddels ook toe. Die komen nooit op de Champs. De Champs is voor Japanse toeristen. Dat is ook een groot probleem. Ze willen de Champs radicaal veranderen. Mijn Parijs is Oost-Parijs. Dat is waar ik de laatste 20 jaar heb doorgebracht.

Daar voel ik me heel erg thuis. Maar ik kom in tegenstelling tot veel Fransen kom ik wel vaak buiten de ring. Dus in Parijs is een stad. Mensen denken dat Parijs een grote stad is. Dus Parijs is een kleine stad van 2 miljoen mensen. Dan heb je de ring, de periferie. En dat is een beetje de stadsmuur. En daarbuiten heb je de buitenwijken. Al die banlieus.

Dus aan het einde van de oorlog was Parijs 3 miljoen, banlieus 3 miljoen, de buitenwijken. Nu is Parijs 2 miljoen, de buitenwijken zijn 8 of 10 miljoen. Dus de buitenwijken van Parijs, zonder Parijs, is de grootste stad van Europa van de EU. Dat is eigenlijk onbekend. Daar word ik nooit gefilmd. Daar zijn weinig mooie films over gemaakt.

Griet: Maar jij komt er wel. Ik kwam er zeker 10 jaar lang heel vaak toen ik mijn kinderen naar hun voetbalwedstrijden bracht, want die waren bijna altijd in de banlieus. Dus toen stond ik elke zaterdagochtend en vaak ook zondagochtend ergens te bevriezen in de banlieus langs de zijlijn. Heerlijk vader zijn. Het kost heel veel van je leven, maar je komt op plekken waar je anders nooit zou zijn.

Dus dat was heel interessant en ik hou heel erg van het urbanisme van hoe steden in elkaar zitten. En in Parijs is dat fascinerend omdat je twee hele verschillende gebieden hebt. Je hebt die elitestad en dan de banlieus die veel beter functioneren denk ik dan de meeste mensen denken. Het beeld van de banlieus, je hoort alleen wel over de banlieus als er een opstand is of terrorisme. Verder hoor je er niet van. Dus als je daar op zo'n allerlaatste zaterdag zit. En iedereen komt langs en schudt handen.

Dan denk je van: "Hey, dit is gewoon een samenleving die heel anders functioneert, maar die best goed functioneert, waar mensen gewoon vaak heel goed leven."

Griet: En hoe is de ander? Is het ook aantrekkelijk voor jou als je daar dan bent?

"Ja, het is losser dan Parijs. Het is informeler dan Parijs. Vriendelijk ook...

Griet: "Want in Parijs zijn ze allemaal slechtgezend zei je net....maar ik bedoelde onvriendelijk. In de banlieus gaat het er daar warmer aan toe?

"Wat een probleem is in Parijs voor mij is de formaliteit die excessief is. Dus er is veel meer formaliteit dan ik ergens elders in Europa ben tegengekomen. Dus Nederlanders, die zeggen meteen jij. Spanjaarden, waar we dus een jaar hebben gewoond, die zeggen nu ook meteen tú. Het is ongewoon om de formele vorm van aanspraak te gebruiken. In Frankrijk begin je altijd met vous, of bijna altijd. Ja, en dan moet je het verdienen om u te mogen zeggen na een tijdje. Ja, en vaak duurt dat jaren.

Met onze burens van tegenover, dat zijn hele formele oude mensen. Die zullen tot hun dood of ons dood, die zullen vours blijven. En het kan een manier zijn om mensen af te wijzen. Dus in banlieus is het wel losser en vriendelijker. Dus ik heb heel veel geleerd van een mijn beste Franse vrienden, Julian. Die kwam uit de banlieus en die woont nu in Parijs.

Dus die heeft hij zegt: "Ik heb haar 30 jaar over gedaan om 30 km te verhuizen." Dus Wauw die sprong voor hem naar van de banlieus naar de stad was zo reusachtig groot. En in één van mijn boeken rijd ik met hem de teruggekeerde weg. Dus we rijden van onze wij in Parijs naar zijn banlieu. Naar het café dat zijn moeder destijds bestierde. En daar daar drinken we koffie en we rijden de hele route terug en hij laat me alles zien.

En als wij op zaterdagochtend met onze jongens naar het voetbal gingen, dan droeg hij een trainingspak. En dat mag niet in Parijs. In Parijs mag je geen trainingspak dragen. Maar in de banlieus zegt hij is voor mannen en ook voor veel vrouwen trainingspak wat je draagt. En hij zei: "Dit is eigenlijk mijn mijn uniform, zeg maar het banlieus-uniform, de folkore.

Dus de codes zijn allemaal anders. En mijn dochter die zat dat die zag dat, want die zat op een lyceum in Parijs. Ze is nu klaar met de school. En dat lyceum mengde in de laatste paar jaar. Dus er werden een heleboel kinderen uit de banlieus naar Parijs gebracht. Dat heel opnieuw, want het doel van Parijs was het scheiden van de blanke elite van de niet blanke mensen in de banlieue.

Griet: "Was dat oorspronkelijk echt wel de bedoeling?

"Ja, de onuitgesproken bedoeling is en dan hebben we ook die periferie, die ring en dan komen ze minder makkelijk naar Parijs. Netjes geregeld, ja. Nou ja, dat dat is allemaal slecht en onhoudbaar, dus de lycées werden gemengd. Dus zij zat plotseling in een lycée met een heleboel kinderen van de banlieue. En mijn dochter kan net als ik antropologisch observeren. En ze zegt: "Die meisjes die komen aan in hun mooiste trainingspak." En ze denken: "Nou, ik ben zenuwachtig. Ik draag mijn mooiste trainingspak." Ja, en dat is foute kleding in Parijs. Dus ze begrijpen niet goed waarom die codes anders zijn.

Griet: Ja ja, snap ik. Hey, jij spreekt wonderbaarlijk vloeiend Nederlands met een Leids accent. En dat heb je niet in Parijs geleerd. Jje ouders zijn Zuid-Afrikanen met een Brits paspoort en die zijn naar Nederland gekomen omdat je vader hoogleraar antropologie werd. Ik vertelde het al even, dat antropologie een bron was. Die kwamen met jou toen je bijna zeven was naar Nederland omdat hij kon gaan werken aan de universiteit. Jij had geloof 20 uur Nederlandse les gekregen ofzo. Hoe was het als kleine jongen om dan terecht te komen op een plek waar je niemand kent en niemand verstaat eigenlijk echt? Herinner je dat nog?

Eh, ja, het is een hele indringende periode natuurlijk geweest in mijn leven, dus ik kan me heel veel herinneren. Ik was zes, ik werd zeven, ik vierde mijn verjaardag zonder vrienden, want ik kende nog niemand.

Uiteindelijk vonden mijn ouders een school. Dat duurde even, want het was al oktober. En ik ga daar zitten in de klas. En er worden allemaal dingen gezegd. Ik begrijp geen woord. En in de pauze gaan we naar buiten en alle kinderen uit mijn klas verzamelen zich om me heen op het schoolplein en ze zingen een lied. En ik begrijp dat ze me belachelijk maken dat er iets meer nachtmerrie is in het lied, maar ik begrijp geen woord.

Griet: En wat dacht je dan? Als Ja je daar zo staat dat lijkt me heel bedreigend al die kinderen die je daar...

Simon: Ik dacht ik kan hier niks aan doen. Ik ben kind. Ik neem geen beslissingen. Mijn ouders hebben besloten om hierheen te komen. Ik laat dit gewoon over me heen komen. Wijs voor zo'n Ja, je je kan niks anders. Ja. Dus ja, en dan zit mijn onderwijzeres was een Surinaamse dame die bij de Bagwan zat, dus die droeg hele kleurrijke kleding. Die woonde bij ons op straat. En die liep soms met mij naar huis. En ze was heel vriendelijk.

En ze zei de eerste paar maanden, vertelde ik en later viel je soms in slaap in de klas, want je begreep het niet. Maar het einde van dat jaar, was het 2e klas lagere school, had ik gewoon een schoolrapport met cijfers. Dus ik begreep het min of meer wel. En het gaat natuurlijk ontzettend snel als je zeven bent. Dus mijn Nederlands is nog steeds stukken beter dan mijn Frans. Al heb ik acht of negen jaar in Nederland gewoond en ben inmiddels bijna 25 jaar in Frankrijk. Ik zal nooit me zo thuis voelen in het Frans als in het Nederlands.

Griet: Was die taal dan genoeg om u op een bepaald moment ook echt goed te gaan voelen in Nederland?

Simon: Het ging heel snel, en het andere was voetbal. Dus ik had in Londen een paar keer tegen een bal getrapt, maar er was niet veel. En ik dacht wel: dit is een wel leuk, maar het was echt iets wat eens in de drie vier maanden voorbijkwam. En in Nederland we wonen op een straatje waar toen nog straatvoetbal werd gespeeld. Dus is 1976.

Achteraf is het de dood van het straatvoetbal. De straten worden steeds meer beheerst door auto's. Kinderen kunnen niet meer buiten spelen, maar we deden het nog en af en toe reed er een auto langs en dan scholden we die auto uit. En dus alle jong voetbal was toen een sport alleen voor jongens. En achteraf zie ik dat, maar toen vond ik dat normaal. Ja. En alle jongens in de club in de straat die speelden om 6 uur 's avonds net voor het eten een voetbalpartijtje. En mijn broertje en ik mogen er al snel bij zijn.

En ik weet nog de eerste keer zongen ze in het Engels enige Engelse woorden die ze konden zongen ze voor ons crazy boys crazy boys. Al die liedjes zijn die op je afgevuurd werden vreselijk. Maar we mochten gewoon meevoetballen.

Griet: Maar het mocht wel. Jullie waren wel hun crazy boys een beetje...

Simon: Ja, we woonden op straat en hoorden erbij. En ik dacht nou, voetbal, dit is fantastisch. Dus echt elke avond stond ik daar op straat te voetballen en toen merkte ik nou, in Nederland zijn alle jongetjes lid van een sportclub. Dus mijn broertje en ik gingen bij een voetbalclub. En zo verloopt de integratie.

Griet: Ja, dan heb je vriendjes gekregen en dan ging het vanzelf. En dan zijn je ouders op een bepaald moment teruggegaan naar Londen met je broer en je zus. Jij was 15, 16 toen en jij bleef. Hoe ging dat?

Ja, ik was 15 toen ze het aan me vertelden. En het is een moeilijke leeftijd om een hele nieuwe samenleving in te springen, maar ik voelde wel ik moet uiteindelijk weg uit Nederland, want ik voel ik ben hier niet thuis. Ja, dus ik zei tegen mijn ouders: "Ik wil nog niet weg. Ik moest huilen.

Ik vond het heel erg. En zij zeiden: "Nou, dat hebben we geanticipeerd." En ik kan hun namen wel op tv noemen, want ik ben zo erg dankbaar.

Griet: Jouw vriend Jan Maarten Slagter, zijn moeder Lia, die heeft aangeboden dat je je bij hem en haar een jaar in het gezin een jaar in huis kan wonen.

Simon: Dat was fantastisch. Dus mijn ouders hadden de oplossing al gevonden, dus ik heb een jaar bij hen in huis gewoond. En dat was ook nou hij was heel leuk. Ook onafhankelijk dat je 15-16 bent, dat je zonder je ouders leeft. En B, ik heb in een Nederlands huis gewoond.

Griet: Ja, en hoe was dat? Wat viel daar dan op over het contrast tussen jouw gezin en dat echte Nederlandse gezin?

Simon Elk gezin is uniek. Ik had het heel leuk. We lachten heel erg veel aan tafel. Hè, die die mensen daar ben ik nog heel erg mee vriend. Dus de moeder had een grote verjaardag. Toen zijn ze allemaal naar Parijs gekomen. Niet voor mij, maar voor haar Maar toen heb ik meegegeten. Ja, leuk.

dus a er is niks zo integrerends als wonen in een huis van dat land. Hm hm. ik zie het in Parijs veel buitenlanders doen het door een relatie met een Fransman of een Franse vrouw. Ja. Dat is een grote stap in de integratie die ik nooit heb gemaakt omdat mijn vrouw Amerikaans is. dus hoe was was dat, ja, Nederlanders leven wat soberder.

Ehm, Nederlanders leven heel simpel. Op welk vlak soberder? Eh, qua eten, qua kleding. Ehm, ik denk dat ik die dingen met de jaren goed ben gaan zien. Dat er een soort simpelheid en soberheid is in het Nederlands leven, maar goed als Vlaming zal jij dat ook zo hebben waargenomen, omdat Vlamingen denk ik ook nog meer dat Franse hebben van Dat Bourgondische zo'n beetje. Ja, Ja. Bourgondische Ja. Nee, dat is waar. En je hebt je dan niet je hebt je ouders dan niet gemist?

Dat was zo wel zo hey freedom op je op je 15e, 16e. Ja, ik was er wel klaar voor om die stap te zetten. Ja, ik denk dat ik een moeilijke tiener was. Ik denk dat het voor mij en mijn ouders beter was om even een jaar uit elkaar te gaan. Oh, het was zelfs een soort kleine bevrijding. Zoals dat met pubers kan gaan. Ik wil het ook niet dramatiseren. Jawel, je moet het ook niet dramatiseren. Ik heb later ook twee jaar weer met hem gewoond in Londen. Ja.

Ik denk dat veel 15-jarigen zich daarin zullen kunnen herkennen toch, dat het mooi zou zijn als je een jaar ergens anders kan wonen. Ja. Ja. Ja, je sprak al over hè je je liefde voor het voetbal en het feit dat je dat ook echt verbonden heeft met Nederland. En je bent ook nog altijd Oranje fan. En je wou heel graag een fragment laten zien van jouw grote held Johan Crujff. Eh, vertel eens wat we gaan zien zo meteen. Nou, dit is zo bizar achteraf, maar Crujff die had een tv-programma hè.

Ehm, waarin hij het voetbal uitlegde. En hij was een geboren leraar. Ik heb hem één keer geïnterviewd daarna En de grootste voetballer ever die dan voor kinderen Ja, maar hij was hij was heel ijzersterk omdat een grote de voetballer was, die ook een grote voetbaldenker was. Dus het is alsof je het is alsof je Einstein en het getal tegelijkertijd bent. Dus dat je het voorwerp waar je aan werkt ook kunt beschouwen.

Dus krijg die begrepen voetbal beter dan denk ik wie dan ook en kon het ook beter uitleggen. Dus ik had een podcast met een Britse vriendin van mij over voetbal en die vertelde dit aan haar. En zij zei: "Wacht eens even, toen jij 13 jaar was er een voetbal Ga maar elke week waarin Johan Crujff het voetbal uitlegt. Ze zei wij hadden de Tele toch is. Dus dat verklaart misschien Ja waarom Nederland zo beetje beter af Ja En er komt iemand voor in deze clip Ja.

Die later bekend wordt naast Crujff en die wordt je blok is Erik ten Hag. Dus de jonge Erik ten Hag ik geloof dat hij een rode trui draagt die die zegt tegen het einde die gaat in discussie

met Cruijff over of je spelers mag uitschelden enzo of je hard als coach hard mag zijn. Voor spelers. Toen al een trainer eigenlijk in uw wording. Ja, mooi om te zien. Cruijff en Co...

Griet: Ja, ik heb niks van voetbal. Maar was dat een goede les?

Simon: Ja, hij is op zijn 12e van school gegaan, maar hij kon instinctief les geven. Ik heb hem een keer geïnterviewd de enige keer dat we elkaar ontmoeten bij hem thuis in Barcelona. En hij gaat uitleggen waarom mensen rechtsbenig zoals ik slecht met links trappen.

Hij zei: "Kwestie van balans." En hij laat zien hoe je je hand uitsteekt, je rechterarm uitgooit om links te trappen. Dan krijg je balans van. En ik zweer het je. Toen ik la Toen ik daarna weer ging voetballen, deed ik dat beter. En hij kon zo goed uitleggen wat je hier ook ziet is dat hij instinctief de socratische leer methode gebruikt. Dus hij stelt vragen aan de kinderen om hun gedachten te stimuleren.

En hij luistert met echte belangstelling. Dat is de socratische leerwijze die op de meeste universiteiten wordt gebruikt.

Griet: Ja, bijzonder. Je noemde hem al de Einstein van het voetbal, hè? Waar merk je dat soort intelligentie dan concreet aan?

Simon Nou, Cruijff die had een theorie over voetbal die gek genoeg waar bleek te zijn. En dat is kijk Cruijff en Michels, dat is een beetje de McCartney en Lennon van het voetbal. Die komen ongeveer tegelijkertijd samen. In 1965 komen ze elkaar bij Ajax tegen. Ajax is dan een clubje van niks. Het is niet eens de beste club van Amsterdam.

Het is semi-professioneel. Michels, Rinus Michels heeft een bizar idee. Wij gaan Europese top worden. Dat slaat nergens op. Dat kan Uit niks. niks. Op dat moment is dat totaal een soort utopisch lijkende droom. Ja, het is idioot. Ja. En er is een 19-jarige, 18-jarige aanvaller. En die kan ook heel goed over voetbal nadenken.

En ze irriteren zich genadeloos aan elkaar, net als Lennon en McCartney. Ze stimuleren elkaar in hun denken. In het begin hebben ze nog geen theorie van voetbal. En ze eindigen met een voetbal die je speelt op de helft van de tegenstander. Wij hebben altijd de bal. We overlappen. Spelen wisselen van positie. Alles gaat heel snel. Ideaal is één keer de bal raken. En dat is het voetbal van nu. Dus in die in de jaren 60 in Amsterdam-Oost vinden ze het voetbal opnieuw uit.

En dat wordt via zijn grote pupil Pep Guardiola, dat is de belangrijkste coach van deze generatie, die die door Cruyff in Barcelona wordt gecoacht. En andere coaches wordt dat de orthodoxie in het wereldvoetbal. Dus de de belangrijke clubs als Liverpool, als Bayern als Barcelona, die spelen over het algemeen het voetbal dat Cruijff in zijn hoofd had in de jaren 60. En dat wordt dat is dan doorontwikkeld. Het is nu beter uitgevoerd.

Het is fitter, maar het is gewoon Maar het basisidee kwam Dat is het idee van hem Ja, en het is zo bizar en dat is de grote gedachte. Dan heb je allemaal kleine details. Bijvoorbeeld als je naar een medespeler past, dan past je niet in zijn voeten, maar een meter voor hem. Want dan moet hij naar de bal toe lopen en een vaak gedwongen is om hem één keer te raken en daar gaat het spel sneller van. Dat soort kleine details. Ja. En ik leerde dat van hem.

Het nieuws lezen met hem tv kijken. En dat is gewoon hoe het voetbal hoort te worden gespeeld, maar ook grote voetballers als Gullit of van Basten leerden dat ook van hem, ook vaak door direct contact. En dan kom ik in Engeland als ik 16 ben, voetbalgek. En ik merk veel Engelsen die profvoetbal spelen, die weten dit allemaal niet. Dus het is zo ver gevorderd. Nederland was

Nederland was het intelligentste voetballand. Dat is er een beetje af, ook omdat Spanje, zeg maar het kind van Crujff is Spanje.

Heeft Nederland ingehaald ook door die Crujffiaanse, Guardiolaanse impuls. Nederland is niet meer het intelligentste voetballand en dan blijft er niet zoveel over, want ja, je bent niet het grootste land. Je zult niet de grootste talentenvijfjarigen hebben.

Griet: Maar ik snap nu wel heel goed waarom het waarom het voor jou zo'n held is. Maar je vertelde nou, je hebt hem ook eens geïnterviewd. Ja. En dan bleek dat Crujff wat we ook denk ik met zijn allen wel weten, ook een ingewikkelde man, was een ruziezoeker. Ja, ja. Maar heb jij toen aan den lijve ondervonden? Vertel eens.

Simon: Ja, het was Kijk, het interview zelf was het was in 2000. Zij werkte al niet meer en wat je merkt is mensen kunnen in hun leven intelligenter en minder intelligent worden. En je intelligentie moest je trainen als een spier. En op het moment dat hij als trainer werkte is in dit deze fase in de 80's, begin jaren 80, hij loopt tegen het einde van zijn spelerscarrière. Hij denkt na over trainen. Hij heeft een begrip van voetbal die hij niet had toen hij jonger was. Ja.

En hij denkt: "Hoe ga ik trainen?" Dus intelligentie is op dat moment op zijn top, zeg maar bij Crujff vanaf begin jaren 80, als hij terugkeert in Nederland. Ik ben 12 jaar. Ik zie beelden zoals hij die paaltje op Dik Schoenaker. Ik zie voor het eerst dat iemand de bal met de buitenkant goed speelt. En dat loopt tot begin jaren 90 in Barcelona. En dan verliest hij zijn balans stelling een beetje voor 96 ontslagen. Hij houdt op te denken. Dus in 2000 toen ik hem zag, hij was pas 50, maar hij was een beetje op de weg terug.

Oké, en was een belangrijk ingrediënt voor het verhaal? Ehm, nou, maar wel wel een leuke avond. Hij was sociaal begaafd, dus best leuk. En het is mijn held, dus het was leuk. Maar zei je Je ontmoet je held en je spreekt hem eindelijk en dan zeg je: "Oh, dat is wel leuk." Dus het viel ook een beetje tegen dan of? Ja, ja, ja. Om willen dus van het feit dat hij een beetje al in de die fase zat die je net beschreven. Doe ik dat? Ja, dat was minder interessant. Ja. Oké. En toen? Ehm, nou ja, ik schreef een verhaal volgens afspraak voor The Observer. Ik zou hem elke week Ik schreef toen voor The Observer, Britse krant.

Het EK in Holland en België kwam eraan. En de afspraak was: "Ik zou hem elke week bellen tijdens het EK en daar een column van schrijven in zijn naam." Dus ik was de ghostwriter van Johan Crujff in The Observer. Afspraak tussen hem en The Observer. The Observer zou veel geld ophalen voor zijn stichting. Ja, dus wij drukken dat interview af. Dit is inleidend interview. En dan krijgen we meteen een telefoontje van iemand van de mensen rond Kijk van ja, dat is tegen de afspraak. Jullie staan ons heel veel geld schuld.

En bovendien Simon kan hem niet elke week bellen tijdens het EK, maar hij kan hem één keer bellen tijdens het hele toernooi en dan moet hij zes seconden verschijnen. Jezus. Dus dat dat is ook Crujff hè. Dat dat merkte ik doordat ik die ervaringen had. Hij onderhandelde altijd door. Kijk in normale zakelijke onderhandeling, stel je je hard op. Maar op het moment dat de afspraak rond is, dan hou je daar gewoon aan. Maar dat dat deed hij niet. Dus daarom is hij ook nooit bondscoach geworden, want hij bleef door onderhandelen. En bleef het daartoe beperkt of? Nee, en toen ging het mis.

Dus een aantal maanden later schreef ik een verhaal voor het briljante Nederlandse tijdschrift Hard Gras, waar ik met zelfs veel Zomergasten met veel plezier. Jarenlang en af en toe nog steeds voor schreef over hoe het was om mijn held te ontmoeten. Dus ik beschreef heeft nou

die die die hele ontmoeting en ook ruzie later met The Observer waar ik eigenlijk niet bij betrokken was. Ze publiceerde dat verhaal in Hard Gras en ik kreeg ik weet nog 1500 gulden.

Dus ja, het was leuk. Jij springt er niet ver mee. Maar ik zat niet in Zuid-Frankrijk sigaren te roken van dat geld. Toen kreeg toen kregen we meteen brieven en hij had een aantal journalisten in Nederland die in feite voor hem werkten. En dat waren vooral Johan Derksen bij Voetbal International en Jaap de Groot bij de Telegraaf. Dat waren een beetje zijn waakhonden. En die dienden hem. Ja.

Dus die liet hij stukjes schrijven waarin ik heel erg werd aangevallen. Persoonlijk. Aangepakt. Ja en ik had ik had geld uit Crujff gemolken en ik had gefraudeerd.

En als zoiets dan met jou gebeurt, hoe hou je dan die bewondering zo intact?

Crujff was een hele moeilijke man. Eh, je je moet je had nooit moest nooit zaken doen met Crujff, omdat hij dacht dat hij keihard was, maar hij was eigenlijk heel naïef. Hij was omringd door mensen die niet helemaal te vertrouwen waren.

Hij koos zijn zakelijke raadgevers slecht uit. En Crujff was in de persoonlijke omgang vaak heel aangenaam als hij zich niet aangevallen voelde. Ja. En Maar hij is gewoon hij is toch met jongens. Hij gaat heel goed met ze om

Dus wat je nu eigenlijk zegt is van ja, hij het is gewoon een soort geniale moeilijke man. Ja. En ook al is hij echt helemaal niet leuk geweest tegen mij dan blijf ik toch gewoon onvoorwaardelijk fan.

Nee, ik ben niet onvoorwaardelijk fan. En als journalist kan je ook niet meer 13 jaar zoals ik was toen ik dat programma voor tv zag. Als je je heel lang in het voetbal beweegt beroepsmatig, wat ik dus heb gedaan. Ik schrijf daar tegenwoordig veel minder over, maar ik heb achter het gordijn gekeken in het voetbal. En ik heb een heleboel mensen ontmoet, voetballers, trainers, mensen die voor clubs werken. En de Meeste van die mensen zijn best fijn. Zijn best aardig.

Dus ik heb bijvoorbeeld Neymar geïnterviewd. Is een voetballer die een slechte naam heeft onder de fans. Is een hele aardige jongen. Is niet hele interessante man, maar is een hele aardige voor mij best vriendelijk. Dus de meeste van die mensen zijn prima. Maar zodra je je daar beweegt, dan zie je het is gewoon een beroep. Het is een vak. Daar lopen makkelijke en moeilijke mensen rond. Ze zijn werknemers en werkgevers. Dus ik probeer een keer aan een vriend van mij die Manchester-fan is uit te leggen.

Ze houden niet van je club, Steve. Ze werken voor je club. En als ergens anders beter... als luisteren het voor een fan denk ik dan om zoiets te horen. Ja, hij wilde het ook niet geloven. Dat snap ik maar jij gaat dat dan toch zeggen. Zegt ook weer iets over jou. Ja, maar ik erg me dood aan fans, zoveel van wat fans zeggen is zo dom. Ik ben er zo allergisch voor. Dus bij Engelse fans heb je vaak van weet je die speler die mag ik want hij houdt van de club. Nee, hij houdt helemaal niet van de club. Hij heeft een goede werk relatie met de club op dit moment. En het andere is ja, hij is verwend of ik haat hem. Het is altijd of het één of het ander.

Hey, je hebt ik wil nog iets graag weten. Er zijn mensen, er zijn driedimensionale mensen en zo moet je over ze schrijven. Ja, snap ik. Je hebt Johan Crujff ook eens een aardse Nederlander genoemd. Ja. Geboren met de zekerheid dat hij altijd gelijk had, schreef je. Vind je dat typisch Nederlands?

Nou, het is een ouder Nederlands Nederland, kijk, Nederland verandert, alle landen veranderen. En het Nederland dat ik het eerst leerde kennen was een vrij Calvinistisch gevormd een vriend van mij die zegt ik geloof dat er een dag was in 1972 dat iedereen wakker werd en ze geloofden niet meer in God in Nederland. En dat ging heel snel die die ontzuiling. Maar ik ben van een generatie dat mijn vrienden niet meer in hun God geloofden, maar hun ouders vaak nog wel en dat ze daarin zijn opgevoed.

Ja, en zijn dat mensen die dan denken van ik heb altijd gelijk?

Een basisidee van het communisme is dat je dus je zelf bent uitverkoren, gekozen. Dat dat dat jij moraliteit bezit. Dat wat jij denkt ook juiste is en anderen zouden dat ook moeten denken.

Dus dat Nederland van een soort ja, moralistisch zelfvertrouwen en zekerheid in je gedachten. Dat was Cruijff heel erg. Soort moraalridder voor bijvoorbeeld aanvallend voetbal is goed. Ons voetbal is goed. En ander voetbal is moreel slecht. Dus hoe Italianen spelen, dat kan niet. Dat is moreel slecht. En dat was heel erg een idee in het Nederlandse voetbal. In die tijd Nederland Gidsland.

Kijk, Nederland Gidsland was een politiek idee van Nederland is de perfecte democratie. Was een jaren 70 idee. En de rest van de wereld moet zich optrekken aan Nederland en daarvan leren. Ja. Nou, er zijn weinig andere landen die dat idee zouden kunnen hebben. Dus Nederland was een Gidsland in de politiek. Al keek er niemand en in het voetbal, daar keken wel mensen naar dat Nederland inderdaad wel een beetje als Gidsland functioneren. En in het voetbal zie je in de politiek zie je dat het daar in de 21e eeuw allemaal vanaf is gegaan. Ja.

dat dat ideaal niet meer heersend is en dat het in het voetbal bijvoorbeeld een soort lelijk verdedigend voetbal vaak wordt gespeeld door Oranje. Ja. Ik zou hier nog uren over kunnen doorpraten, maar we gaan hier naar je vader. We gaan een home video zien van hem. Kan je ons eens inlichten over wat we te zien gaan krijgen? Waar is hij en wat doet Ja. hij daar Nou, mijn vader is antropoloog en wat je als antropoloog normaal hier doet in het begin van je carrière of je doctoraat is je schrijft over een plek.

je doet veldwerk noemen ze dat. En hij deed dat in de Kalahariwoestijn en wat Als twintiger in de jaren 60. Mijn moeder die hij rond die tijd trouwde en zij kwam ook in die in het hutje wonen waar hij destijds woonde in de in Bolsward. Dat was zijn eerste huwelijksjaren. En hij maakte vorig jaar de fout om tegen mijn zus te zeggen: "Ze hebben een snelweg naar het dorp aangelegd." zei die. Heb ik gelezen. En mijn zus zei: "Oh, dan gaan we met mijn kinderen gaan we daarheen.

Met z'n allen nemen we jou mee." Hij zei: "Oh nee, dat dat wil ik helemaal niet, maar ze had de tickets al geboekt." Dus hij is en dat doet bijna geen enkele antropoloog, 60 jaar na datum na zijn veldwerk, teruggegaan naar het dorp waar hij destijds jarenlang had gewoond. En nu, de mensen die hij daar is tegengekomen, die hem in de homevideo gaan zien, dat zijn de kleinkinderen van de mensen, van de dorpelingen waar hij in de jaren 60 mee leefde en over schreef. Hey, en waarom wouden wij dan niet gaan? Want dat lijkt mij iets fantastisch. Ja, het is ook iets fantastisch.

Hij vond het heel ontroerend, maar nee, hij is hij is niet zo van de emoties. Hij Hij vond het ook een beetje moeilijk om helemaal naar Botswana te gaan. Maar mijn zus heeft 120% energie dus ja. Zij heeft het voor hem geregeld. Oké. We kijken naar Adam Kuper in Botswana.

Eh, ik vind het fantastisch. Ja, hij is echt een welkomstcomité. En die oude man met een stok dan met wie hij aan het einde danst. Die Ja, hij ja Ja, dat was een tiener in de jaren 60. Dus hij

had hem nog gekend. Dus hij moest met die Dat is nu dorpsoudste. Dus hij heeft in het huis van die man gezeten vorig jaar. Eh, ja, het is ik vind het heel bizar. En ik wil het ook laten zien omdat Kijk, ik ben geen antropoloog, maar ik ben een amateur antropoloog. En antropologie is volkerenkunde. Dus studeren van andere volkeren, wat ik ook met Nederlanders doe.

Elk volk, elk land, elke plek heeft zijn eigen codes, eigen regels, eigen normen die onuitgesproken zijn. En als antropoloog probeer je te begrijpen wat de codes zijn hier. Hoe leven zij hier? Dus in Botswana In dat dorp was rijkdom bijvoorbeeld hoeveel koeien jij hebt, dat was je status. Hm. Nou, in Nederland bestaat status uit andere dingen. Dus dat soort dingen met wie mag je trouwen? met wie ga je om? hoe spreek je mensen aan? Wat is je status?

dat zijn allemaal fascinerende dingen en dat is mijn blik op elke samenleving. Dus ik zie elke samenleving van buiten. Ik ben overal buitenland. Ik ben overal buitenstaander ook in het VK. En dat heb ik deels van mijn vader geleerd en deel omdat ik altijd bij kwam. Zelf als buitenstaander overal terecht kwam op al die verschillende plekken. Ja. Ja. En je moeder die hè die had ook antropologie gestudeerd. Deed zij daar dan ook veldwerk toen ze daar met hem was? op dat moment niet.

Zij heeft later haar doctoraat gedaan toen wij in Uganda woonden waar ik geboren ben over de Goanens. Goa dat is een plek in India. En Goanens dat zijn katholieke Indiërs met Portugese namen uit Goa. Want Goa was van Portugal. En een aantal van die mensen die zijn in Oost-Afrika beland. Want India was een Britse kolonie. VK stuurde Indiërs over de hele wereld, bijvoorbeeld ook naar Suriname.

zo zijn een aantal in Suriname in het Caribisch gebied beland om zeg maar laag werk te doen. Dus in Uganda leerde ze Juanen kennen en daar heeft ze haar doctoraat over geschreven. Ja, en wat deed ze dan toen ze daar was met je vader? Op dat moment niks. Ze was een jonggetrouwde vrouw. Ze zijn in 66 getrouwd. En Ze wilde wel werken, maar goed in een dorp in Botswana is niet zoveel werk te doen.

En ik denk dat de norm in die tijd voor een vrouw was dat je niet dat het eigenlijk ongewoon was om te werken. Ik denk dat ze mijn vader wel heeft geholpen, want probleem van antropologen is dat je vaak alleen maar of bij mannen of bij vrouwen binnenkomt. Kijk, als mannelijke antropologen kom je makkelijker met mannen aan de praat. Dus zij heeft waarschijnlijk zeg maar de vrouwen voor haar rekening genomen. Ja. Hoe was het voor je vader om terug te gaan zonder haar? Want je moeder is ondertussen overleden. Ja. Ja, mijn moeder is in 2013 overleden.

Ze kreeg jong Alzheimer. Dat is echt een tragisch verhaal. Hoe was dat? Ik had heel Een hele intelligente vrouw. Ja. Ik had ik had heel erg met haar te doen. Het ging heel snel, want ze kreeg het ongeveer toen ze mijn leeftijd was nu. Ik ben 55 rond. Is dat raar dan? het is Het is heel ongewoon. haar broer en haar zussen hebben allemaal eigenaardigheden, maar hebben geen Alzheimer's nu ze veel ouder zijn en haar moeder had het ook niet. Wel ook een hele bizarre vrouw.

dus het is het is niet genetisch, dat hebben we ook getest. Ik kan Ja. natuurlijk wel krijgen Maar ik had heel erg met mijn moeder te doen dat ze de kinderen waren net uit huis uit. Ze had een soort derde leven verdiend. Ze had zich zoveel opgeofferd. Ze wilde ook helemaal niet in Nederland wonen. Dat was enorm tegen haar zin. En als je dan vijf ja, als je midden 50 bent en het loopt af. En dan nog de laatste jaren heeft ze voor niks geleefd. Ze heeft niks meegekregen.

Het was het was zo'n ja, helse ondergang. Dus ja, dat is vreselijk voor haar. Ik denk dat het voor mijn vader ook heel pijnlijk was inderdaad om terug te keren naar een plek waar hij met haar voor het eerst met haar samenwoonde in een hut. Ja, de huwelijks de vrolijke En je zegt nu: "Hé, ik vond het heel erg voor haar en wat deed het met jou?" Ik merk dat ik soms emoties tekortkom. Dat ik dat ik vrij kil ben.

Ja. Ik vond het heel erg voor mijn moeder en toen ze overleed dan was het een verlossing. Dus dat was niet het moment van grief. Maar ik heb bij vrienden gezien dat ze meer ja, iedereen dat ze meer gegriefd hebben dan ik. Ja, ik heb niet En je zegt heel ik ben kil of is het dat je moeite hebt om die emoties te uiten of misschien zelfs voor jezelf te onderkennen? Je zou een psycholoog moeten meebrengen. Ja, psycholoog ben ik ook niet.

maar misschien ben ik niet de meest emotionele persoon ter wereld. een klein voorbeeld of een groot voorbeeld. Derk Sauer is deze week overleden. Ja, voormalige zomergast. Ja, voormalige En zomergast was een vriend van jou? Ja, was niet een naaste vriend van mij. Daarvoor zag ik hem te weinig, maar ik mocht Dirk erg graag. Hij was een held voor mij. Ik bewonderde hem heel erg, zoals heel veel mensen Dirk hebben bewonderd.

En toen hij stierf, moet ik zeggen, of ik wist dat dat het eraan zat te komen, zat ik meteen te denken: "Ik moet zijn doodsbericht schrijven." Je gaat meteen in werkmodus. Ja. In observatormodus. ja, ik ben vaak meer journalist dan mens. Dat heb ik met mijn moeder natuurlijk niet gedaan. Maar ik merk dat ik de wereld heel snel ga observeren in plaats van dat ik meeleef.

En Vind je dat jammer of moeilijk of ben je daar wel blij mee zo? Het is het is zomergast en we hebben 3 uur over mijn derde gang en zo. Maar ik moet je zeggen dat ik heel weinig over mezelf nadenk. Oh ja. Ja, heel veel over de wereld, weinig over jezelf. Ja, Ja, je moet kiezen misschien in het leven. Ja, misschien. Nou, ik denk het wel. Ik interviewde een keer de schrijver William Boyd, Britse romancier waar ik fan van ben. En hij zei: "Je hebt twee soorten schrijvers." Je hebt Evelyn Waugh type, die schrijft over zichzelf.

Je hebt Graham Greene en die schrijft over de wereld. En hij zei: "De types Graham Waugh gaan langer mee omdat ze altijd materiaal kunnen vinden." Ja. En hij zei: "Bij Evelyn Waugh liep het af, want hij schreef alleen over zijn eigen leven en op een gegeven blik zat hij thuis gewoon in en hij had een groot landhuis in het westen van Engeland. Dus dus zo overkwam hem niks meer. Dus ja, toen had hij niks meer, het kon niet meer niet meer boeien. Dat jij dus hebt eigenlijk de slimste keuze gemaakt van ons met twee. Jij schrijft over jezelf, hè?

Nee, niet over mezelf, maar toch meer over de binnenkant dan de buitenkant. Maar ja, goed, de mens kan daar ook in evolueren. Maar terug naar je ouders. Die kwamen allebei uit dezelfde Joodse wijk in Johannesburg. Ze zijn allebei in Ze zou zeggen gemeenschap niet wijk, aantal wijk. Oh, gemeenschap, Joodse gemeenschap. Ja, en het is echt ik zou het woord gemeenschap gebruiken in die zin dat Ja. heel hecht was. Het was bijna een getto. Men kwam daar niet buiten. Oké. Dus toen mijn vader bijvoorbeeld Wijk is te vrijblijvend bedoel je?

Ja, dit was ook niet een wijk dat mensen wonen in verschillende Oh, dat waren waren verspijt. Oké, Ja. Ze zijn wel Dank je voor de rechtzetting. Ze zijn wel allebei in het Verenigd Koninkrijk gaan studeren en pas daar hebben ze elkaar gevonden. Was dat dan toeval of had dat te maken met die close nitness die je daar begon te beschrijven.

Ik denk dat Kijk, een heleboel zeker Je had zeg maar drie groepen: blanken zeker onder de Joden, je had conservatieven, die vonden het systeem prima. Apartheid, nou, dat is prima, want natuurlijk horen zwarte mensen onderaan te staan. En dan had je communisten. En je had liberalen en dat waren mijn ouders. Hm Liberalen die vonden het systeem heel slecht en naar. Wilde ook geen communistische revolutie. Dus die generatie van mijn ouders, hun vrienden emigreerden en dan vooral naar het VK.

En echt ook om die apartheid te ontvluchten dan? Ja, ik wil niet zeggen dat het dat dat voor hen de enige of zelfs de belangrijkste reden was. Je woont in een provincie van de wereld. Hè, mijn vader zei me een keer: "Alle romans die ik als kind las, die speelden zich af in het VK of de VS." Dus je had heel erg het gevoel, zoals jij misschien in Turnhout het gevoel had in een provincie van je land of in Nederlands taalgebied te wonen. In Zuid-Afrika woon je in een provincie van het Brits het Engelse taalgebied.

En een kolonie. Dat is net geen kolonie meer op dat moment, maar de geestelijke kolonie. En het andere is al hele ongelukkige gezinnen waar ze uitkwamen. Ze hadden allebei een broer verloren. Broertje van mijn moeder liep in het zwembad toen hij 1 jaar oud was en mijn moeder drie. Dus haar ouders waren daar blijvend kapot van. Broer van mijn vader overleed aan de mazelen toen hij 9 was in 1939. En 2 jaar later werd mijn vader geboren als een soort vervanger. Oh.

van de dode jongetje. Dus dat is ook allemaal geen feest. Nee, inderdaad. Dus Ze zochten ook een afstand van een ander leven, een andere plek. Ja, ze wilden denk ik allebei weg en via dat Zuid-Afrikaanse netwerk kwamen ze elkaar al snel tegen. Ik denk misschien eerst in Zuid-Afrika, maar zeker in het VK. Ja. Jij ging als kind met je gezin ook regelmatig naar Zuid-Afrika op Ja. bezoek bij de grootouders Wat kreeg jij als kind mee van die apartheid?

Nou, heel veel. Het is zelfs het wat wat van mijn kindertijd het sterkste op mijn Netflix staat, omdat het zo schokkend was. Kijk, ik woonde in Leiden. In Leiden gebeurde nooit iets. En er was ook geen drastische armoede. Het was echt sociaaldemocratisch Nederland. En iedereen was oké en Nederland was zich op zijn meest gelijk in een tijdperk van gelijkheid. Het is voor de economische ongelijkheid in de jaren '80 toen eind. Dan kom je in Zuid-Afrika als meest ongelijke land ter wereld nog steeds hè. Ja.

En je vliegt uit Schiphol. Het is december. Het is donker. Het is koud. Je landt de volgende ochtend in Johannesburg. En het is zomer. Het is zomer, midden zomer. En een uur later lig je in het zwembad in de tuin van je grootouders. Nou, dus dat is heel indringend. Dan kom je uit het zwembad. Handdoek om. Je gaat op het terras zitten. In mijn gedachten, in mijn herinnering zit mijn opa naast mij. Hij luistert naar cricket op de radio. En dan wordt er taart gebracht.

Hè, wat wil je nog meer als 10-jarig jongetje? Chocoladetaart wordt gebracht door het dienstmeisje. Mijn grootouders hadden iets van drie of vier bedienden. En deze vrouw Nester, die was toen al middelbare leeftijd. Die werkte 40 jaar voor mijn grootouders. Dus ik kende haar redelijk goed. Ja. En die snijdt de taart en we zaten daar vaak twee weken. Dus je je loopt rond door het huis is van die grootouders.

Je merkt: "Hey, zij woont daar achter de garage in een soort schuur." Echt in een soort schuur? Beschrijft dat eens. Hoe moet ik dat Ja, voorstellen die kamers daar mochten dan af en af en toe in. donker, vochtig. En in de echte garage daar kijk mijn grootouders die waren liberaal in die zin ze vonden dat apartheid slecht, maar ze leefden er heel goed onder. Ze namen wel de voordelen Ja. ondertussen toch wel aan Ja. Ja, maar ze hadden het gevoel tegen de apartheid te zijn.

En ze waren op een bepaalde manier close met Nester. Dus haar kerk mocht op zondag in Zuid-Afrika hebben heel veel kleine kerken, dus kerk van 100 mensen. Haar kerk mocht op zondag de diensten organiseren in de garage van mijn grootouders. En dan kwamen ze allemaal zondag, die die zwarte mensen van haar kerk in het mooiste gewaden. Elke kerk had een andere kleur.

En je zag op zondag op straat zag je zwarte mensen in de kleur van hun kerk, uniform van hun kerk langslopen richting de dienst van hun kerk. Dus al die mensen in een prachtige blauw-witte kleding, die hadden dan een dienst, daar werd gezongen. Dus het is heel erg dringend. En dan ga je ook later denken: "Kijk, ik heb alles mee." Ik heb ouders die gestudeerd hebben. En ik heb verwarming op de kamer en ik heb boeken.

En dat dat dat werd ik me al op mijn 19e bewust. Ja, je zag echt wel hier klopt echt iets eigenlijk helemaal niet. En deed dat dan iets met je beeld van je grootouders die toch dat wel niet gebeurt? Kijk, ze konden de samenleving ook niet veranderen. Dus het zegt ook iets over hoe mensen binnen een bepaald systeem functioneren, bedoel je? Ja, het is ook van hoe ga je om met jouw leven en met ons gerechtigheid.

En hun oplossing was door goed te praten en door te leven als welgestelde blanke met zwarte beneden, maar is heel belangrijk dat ik heb meegekregen van dat feit en ik heb contact nog steeds met de familie van Nester. Hm. Is Kijk Ik ging naar een goede universiteit, ik heb een goede baan. En dat is niet mijn verdienste. Dat ging heel makkelijk. Dat ging vanzelf. Ik ben een blanke man een witte man van mijn vader als professor. Het was allemaal niet zo moeilijk. Hm. Dus ik heb de kansen gekregen, de deuren gingen open.

Voor Nester is er nooit een deur opengestaan, in haar hele leven niet. kinderen van haar gingen dood, haar broers gingen dood. Die vrouw is zo'n bruto leven gehad. Dat lijkt je nou wel te emotioneren. Ja. En wat ik één les Dat die ik daaruit heb getrokken is Dat zegt nu wel heel veel naar wat je daarnet zegt. Dat moet je heel diep geraakt hebben. Eén les dat ik daaruit heb getrokken is: je moet jezelf nooit op de borst kloppen.

Want er zijn zoveel deuren voor je weer opengestaan. Dus dat heb ik altijd geleerd. En het andere is mijn opa ging in 1986 dood. Dus mijn oma verhuisde naar een flatje en heeft haar bende ontslagen. Hij heeft ze geen pensioen gegeven. Mijn oma was een Ik was heel close daar. Was een moeilijke rare vrouw. En zij had een moeilijke relatie met Nester. Dus die vrouwen die waren heel close. Nester was een hele intelligente vrouw die had nooit had kunnen studeren. Haar broer heeft gestudeerd.

Ontzettend bizar voor een zwarte man in de jaren 80. 30. Dus zij heeft geen kans gehad. Dus ze wordt weggestuurd sinds een jaar of 60 door mijn oma. Zonder geld. Pensioen. Ze heeft een huis in heeft ze helemaal gebouwd. Haar kinderen waren dood of weg. Haar ze haar kleinkinderen woonden in dat huis. Ze hebben allemaal gestudeerd. Hm. Nou. Dat is ook ontroerend.

Opeen gegeven ogenblik heeft zijn nou zijn financiële problemen. Ik stuur geld. Ja. Een beetje geld. En de volgende keer dat ik er ben hoort ze dat ik er ben. Ze komt 5 uur met de bus rijden naar Johannesburg. En ze vertelt me alles. Je oma heeft me weggestuurd. Ik heb helemaal niks. Ik heb 40 jaar voor je oma gewerkt. En nou, toen heb ik een pensioen gegeven tot Ik heb zelf met een paar andere familieleden kijk, voor mij was het heel weinig geld.

Ze zei: "Afrika is een heel goedkoop land, dus dat Voor haar maakte dat een groot verschil voor die ouwe. Jij kon dat niet. Het was totaal geen offer. Het was heel weinig geld. En dus ik heb haar pensioen betaald totdat ze op haar 85e of zo overleed. En nu heb ik nog steeds ik stuur de

familie nog steeds geld. En het is een rare band. Het is één van haar kleindochters. Daar heb ik nog steeds contact mee. Probeer haar te helpen. Het is een vrouw met veel problemen.

Maar kijk dit klinkt als een soort liefdadigheidsverhaal van wat ben ik wat ben ik goed? Ik ben de witte redder, maar zo is het helemaal niet. Wat ik doe Hoe is het is wel? Hoe het wel is is Ik voel me ook niet schuldig, want ik heb niks meer gedaan. Ik heb de apartheid niet gecreëerd. Ik heb wel geprofiteerd van het feit dat mijn ouders en mijn grootouders het goed hadden in de apartheid, konden gaan studeren en daar dat heeft mij natuurlijk geholpen. Waar je vandaan komt dat dat helpt je.

Dus ik heb zelf persoonlijk geen schuld, maar ik heb een soort verantwoordelijkheid Hm. omdat ik die mensen ken om te proberen hun lot een beetje te verlichten, hun kinderen meer kans te krijgen. Dus achter kleinzoon van Nessel, die zag ik in november. Dat is een jongetje van vijf of zes. Dus ik wil dat hij naar een goede school gaat en het goed doet op school. Dat is voor hem die deuren ook opengaan. Ja, dat de deuren opengaan. Sorry, dat is een lang verhaal Ja, nee, maar dat was voor mij heel belangrijk. Belangrijk verhaal.

In mijn leven een belangrijk verhaal. Ja. En ook kijk als ik de politieke discussie in het westen nu volg is er heel veel zelfmedelijden. En ik weet drommels goed dat een heleboel mensen in het westen het minder goed hebben dan ik. Dat begrijp ik heel erg goed. Hm. Maar als je echt medelijden met jezelf wilt gaan hebben, dan moet je jezelf ook een beetje op mondiaal niveau kunnen bezien. En mondiaal is iedereen in Nederland in de top 10%. En dat dat bewustzijn moet je hebben.

Ook als je wilt dat Nederland een gelijk land wordt. Dat is prima. Dat vind ik een goed streven. Maar je moet wel weten: ik ben niet de meest miserabele persoon op aarde. En dat dat bewustzijn ontbreekt me. Dat mis ik heel vaak in het Nederlandse debat. Na wat je nu net verteld hebt staat het in een goed kader.

Andere mensen zullen ongetwijfeld zeggen: "Jij hebt geen idee wat ik allemaal doormaak." juist Dat is ongetwijfeld zo, maar ik heb wel een idee wat iemand die veel treden lager op de menselijke ladder staat dan jij doormaakt. Bovendien ik ging voor één voor de verkiezing van 2017 naar het armste dorp van Nederland. Laagste inkomens van Nederland, Oude Pekela.

En mijn ervaringen met Oude Pekela en dat beaamden dorpsbewoners ook in een soort ontmoeting die we hebben gehad in een dorpsherdenking later is dat de mensen in Oude Pekela over het algemeen positief een positief levensgevoel hebben, denken dat hun dorp en dat klopt ook, een leuk en goed functionerend dorp is. Het is Ik ben in dorpen in Frankrijk en het VK geweest, arme dorpen waar het veel en veel slechter is.

Jullie weten niet hoe goed de onderste mensen in Nederland het hebben ook in vergelijking niet in vergelijking met Zuid-Afrika, maar in vergelijking met Zuid-Afrika. Zelfs in vergelijking met andere Europese landen of ja. We gaan naar 1995. Mandela. Blijf bij Zuid-Afrika. Die was toen president en hij bezoekt de witte enclaves van Afrikaners Orania.

Hij ontmoet daar Betsy Verwoerd, de weduwe van Hendrik Verwoerd, de architect van de apartheid en ook premier op het moment dat Mandela voor 27 jaar opgesloten werd. Ja, Mandela was oorspronkelijk trouwens een Nederlander. Hij is In Amsterdam hè? Geboren. Ja, klopt. Dankjewel voor die aanvulling.

Nelson Mandela en Betsy Verwoerd lopen samen naar buiten om de pers te woord te staan. Een klein jongetje loopt op Mandela af.

Ik wens je geluk mevrouw mevrouw Dan zien we Mandela bij een monument van Hendrik Verwoerd, de overleden man van Betsy in een droog leeg landschap. Mandela staat even stil bij het standbeeld. "Oh," zegt die droogjes. Jullie hebben hem heel klein gemaakt.

Wat zou hij denken als hij bij dat standbeeld staat? Hij denkt: "Ik moet respect tonen voor deze mensen. Ik ga geen respect tonen voor voor de man. Want Verwoerd is de architect van de apartheid. En hij vindt precies de juiste woorden: "Oh, you made him very small." Dus hij kleineert Verwoerd, maar op een leuke vriendelijke manier. Wat je hier hebt gezien is een politiek meesterstuk.

En ik moest daar ook aan denken omdat wij leven in een tijd van polarisering, van de ander is slecht. Dit is een nieuwe zwarte president die één jaar na de multi-rationale verkiezingen op bezoek gaat bij Afrikanen die zich willen afscheiden. Want zij zegt: "Ik wil een volksstaat." Wij willen Contrast kan niet groter zijn. Ja, dit is de vijand. Hij gaat bij de vijand op bezoek.

En wat hij zegt: "Eh, je merkt dat ze geen horens hebben, dat we geen horens hebben." Hij laat dus ook zien: "Ik heb ook geen horens." En zij leest met moeite haar statement voor. En hij helpt haar daarbij in Afrikaans dat hij in de gevangenis heeft geleerd. Want Mandela, die sprak geen Afrikaans, waarom ook? Die dacht: "Ik ga de taal van de tegenstander leren. En niet alleen de taal, ik ga hun geschiedenis leren en dan kan ik begrijpen hoe zij erin staan.

Dus hij helpt haar in het Afrikaans haar tekst over een Afrikaner volksstaat te lezen. Dan is die hele tekst al irrelevant. Want ja, van wie wil je afscheiden? Wil je van deze leuke man afscheiden die jouw taal is komen spreken, die koeksus complimenteert, die meer weet van jouw geschiedenis dan jij weet? Nee, dat Dus hij ontkracht het. Dus het is strategie zeg jij, maar het vraagt ook soort bovenmenselijke empathie toch om dat te kunnen van Ja. hem Ja, hij is een strateeg.

Het is een Het was een politicus, een toppoliticus, maar hij had ook hij wat hij ziet is hij ziet de ander. Hij ziet mensen in hun menselijkheid. Dus hij komt binnen en is een vierjarig jongetje. Elke andere politicus die had dat misschien even gezwaaid, genegeerd ofzo of even aai op de bol om daarover na te denken. Manelle kijkt naar die jongen en zegt: "Ik ik is blij blij blij jou te zien." "Baya dat is een woord dat steeds terugkomt." Heel blij, ja. Ehm, maar Baya komt uit het Maleis.

Want de Afrikaans heeft is vooral Nederlands, maar heeft ook leenwoorden waar een Maleise slaaf in Zuid-Afrika. Dus Mandela die glimt echt terwijl hij dat jongetje de hand schudt. En iedereen die hij ziet, ziet hij ook echt. En wat Mandela een keer heeft gezegd, uitgelegd, is wat mensen willen is dat je ze respect dankt. Hij zei: "Ordinary respect." En dan geven ze je alles. Geven ze je land, hun land.

Ja, hij zegt hè, andere mensen hebben horns tot je ze dan ontmoet, maar moet je met iedereen blijven praten, zelfs als ze vreselijke dingen hebben gedaan? Dat heeft wat hij zegt, dat heeft het ANC gedaan. Ze hebben onderhandeld met de blanke regering jarenlang van jullie moeten ons het land geven. Jullie moeten niet raciale verkiezingen toestaan. Ehm, Mandela die zit in de gevangenis 27 jaar lang. Kan je het toch niet voorstellen?

Heeft geen tegenstander van Trump meegemaakt, hè? En dan komen de mensen die hem opsluiten, die komen bij hem in de jaren '80. Ze zien hem als een Osama bin Laden, een extreme terrorist. Maar ze denken de de straten is een straatrevolutie aan de gang in Soweto, in de

grootste zwarte township. Dit kunnen we niet meer onderdrukken. Amerika heeft scheidt zich van ons af. De het VK verlaat ons. We moeten met de ANC gaan praten.

Laat met die terrorist Mandela gaan praten, kijken of er iets mogelijk is. Is de eerste Afrikaners die in zijn cel langskomen, is een generaal. En de generaal verwacht, het is ook samen met Laden. Mandela zegt: "Komt u binnen, meneer de generaal. Gaat u zitten." Hoe wilt u uw thee? Ik ga uw thee klaarmaken. Dus nadat die man daar een minuut zit, hij krijgt een kop thee. Die generaal is helemaal in de war.

Want hij denkt: "Wacht even, alles wat ik van deze man weet, dat het een terrorist is." genadeloze communist. Dat dat lijkt Dat me wordt hier op één minuut tegengesproken. Ja. Wacht even. Deze Britse Deze Het is een soort Britse gentleman, Mandela. dat hij had heel erg Hij had op een soort Britse school gezeten, Fort Hare University daarna. Dus en hij was een parlementair in in Hart en Neren.

Dus als je Mandela ontmoet dan kan je niet nog 30 seconden denken van het is een terrorist. Dat dat klopt helemaal niet. Dus al die Afrikaners die hebben en dat dat wordt dan beschreven steeds weer dezelfde ervaring van hé, dit is heel raar. Dit klopt allemaal niet.

En na een paar maanden zeggen mensen tegen de president Botha: "Je moet Mandela ontmoeten." En Botha zegt: "Ja, die terrorist." En ze zegt: "Nee nee nee, begrijp het niet." Dus Mandela die wordt bij uit de cel naar Botha gebracht. En de Afrikaan die hem brengt, die stopt hem voordat ze de kamer binnenkomen. En die trekt zijn das recht. Want Mandela moet meteen uitzien als een als een gentleman. En Mandela komt binnen, spreekt Afrikaans een tijdje met Botha. En ze praten over de boerenoorlog.

Wat voor Botha het belangrijkste is, de Afrikaners die vechten tegen de Britten. Mandela kent die hele geschiedenis. Hij zegt: "President, wat voor uw volk de Boerenoorlog is, dit is onze Boerenoorlog nu voor de zwarten." Hè, we houden niet Dus hij ging ook in op zijn terrein om eigenlijk Ja. Aan hem duidelijk te maken vanuit Ja, zijn dat denken dat is dat is heel belangrijk als je eigen standpunten vasthoudt. Dus Mandela zegt ook op een gegeven blik in een is deel van de clip die jullie net niet hebben laten zien. Hij zegt: "Ik weet waar ik sta.

Mijn denkbeelden veranderen niet. Zijn denkbeeld is gemengd Zuid-Afrika waarin er geen plaats is voor een wit volk staat." Dus dat je met de ander gaat praten, heeft niks met jezelf compromitteren te maken. Ik hij Mandela wist drommels goed altijd waar die stond. Wat hij doet is hij schikt zich niet in. Hij toont respect. Ja, en daar is het Hij probleem toont respect voor Betsy Voorwoord. Dat is de sleutel. En dat dat is nu dat ontbreekt nu natuurlijk volledig. Helemaal waar.

toen jij daar als kind aan het zwembad zat en die chocola daar kreeg van Esther, had jij je toen kunnen voorstellen dat apartheid ooit voorbij zou zijn. Zou afgeschaft worden? Nee, er zou een bloedige burgeroorlog komen. Want dat was wat iedereen dacht. Ja, heel veel. Ja, dus de witte heersers die zouden het land nooit aan de zwarte geven. Dus ja, dat dat dat zou gewoon heel erg worden uitgevochten.

Dus als je mij in 93 had gevraagd of in 1990 gaan we Israël Palestina oplossen of gaan we Zuid-Afrika oplossen, had ik gezegd: "Nou, Israël van Palestina. Ja. Maar het werd Zuid-Afrika en jij was daar eigenlijk heel nauw bij betrokken omdat je een band had met dat land. Wat heeft dat gedaan met jouw wereldbeeld? Het was zo'n tijd van optimisme. Kijk, ik was 20 jaar. Ik studeerde Duits en geschiedenis. Toen de Berlijn muur viel, 9 november 1989.

In datzelfde tijdsgewricht was jij getuige van twee Het is het is 9 november valt de muur, '89. Ja. Ik geloof dat Tot het 2 februari 1990 is, dus nog geen drie maanden later reed ik naar Londen om met vrienden de vrijlating van Mandela uit de gevangenis op tv te zien. Het is zo bizar. Ben je 20 jaar en wat een tijd van onvergetelijke optimisme. Ja. dus ja, dat heeft mij gevormd, dat heeft mij misvormd.

Ik dacht we kunnen alle problemen in de wereld oplossen. Kijk, hebben ze de Ozonlaag ook nog eens opgelost in de jaren 90. Alles er toch Waar. Ja. Ja. Dus nee, dat dat heeft mijn realiteitsbeeld verdrongen. Ja. Ik heb nu wel slecht nieuws. We gaan daar toch even de bom om moeten gooien. Meer nog, dat heb je eigenlijk zelf gedaan, want jij wou heel graag de anti-oorlogsklassieker van Kubrick laten zien. Doctor Strange Love. Ja. Eh, over de nucleaire bom in het einde van de wereld.

Maak ons eens warm. Ja, dus Kubrick is een briljante regisseur en dit is zijn meesterwerk waarin Peter Sellers drie verschillende rollen speelt. En die is een gestoorde Amerikaanse onderofficier en die heeft een nucleaire aanval op de Sovjet-Unie gelanceerd. De vliegtuigen gaan er al heen. Nu blijkt de Russen hebben een Doomsday Machine. Dat betekent dat als de Amerikanen aanvallen dan dan blazen de Russen in feite automatisch de hele wereld op. Dus totale drama.

En er is nog één alle vlieg de Amerikaanse vliegtuigen worden teruggeroepen op één na en dat vliegtuig stevig op de Sovjet-Unie af en de vrees is het einde van de wereld. En het is is een film over oorlog, maar wat ik zei, filmen Love Scene Like a Murder, filmen Murder Like a Love Scene. Het is een komische film over het einde van de wereld. Ja. Eh, we zien het fragment en daar zit je in de cockpit van die bommenwerper vlak voor het moment van Lancen.

Waarom maakte deze scène zoveel indruk op jou? Eh Eh, ik was 21 jaar. Ik woon in Berlijn. Ik ik heb nog steeds niet heel veel film bekeken. Ik had nog nooit een grootste film gezien. En ik liep de bioscoop uit en ik neuriede W'elll Meet Again, het hele sentimentele Britse oorlogslied is. Dus dat is ook zo briljant. Je hebt net het einde van de wereld aanschouwd.

En je je neuriede een prettig sentimenteel liedje. Dus die dat contrast dat vond ik ook zo scherp. Goh, dat dat Peter Sellers ook een rol speelt dat dat dat gebeurde vaker in die tijd. Dat Peter Sellers die deed dat ook in Lolita, Alec Guinness deed dat. Ehm, dat dat dat vond ik op zich wel heel grappig. En ik had ik was in de Koude Oorlog opgegroeid ook met de angst eh voor een nucleaire apocalypsen. Dus om het eh grappig te zien, is alsof al je vrezen worden waarheid, maar het is niet zo erg.

Ja, dat soort ironie hè, die ze hier gebruiken, dat vind jij een interessante stijlkeuze? Nou, kijk, de nucleaire apocalypsen hoef je niet aan te dikken. Het het Als je daar emotie aan gaat toevoegen van oh, wat is het erg en eh ja, dat dat is totaal overbodig. Je kunt dat alleen maar laten botsen Ja. met de mood en dat doet Kubrick. Dus alles moet alles moet grappig zijn. Het is ontzettend zeg maar overkomisch geacteerde film.

En is ironie ook niet een manier om juist afstand te creëren en mensen niet te activeren, maar ze juist heel erg teveel misschien te laten relativiseren, denk je? Kijk, ik geloof niet dat de kunst mensen op een goede manier activeert. Ik geloof niet dat boeken of films Nee. Eh, de wereld verbeteren. Nee, ik vind het allemaal een beetje zinloos wat we doen, maar het maakt het is het het is het hoogste wat mensen kunnen doen.

Zeg je nu: "Je vindt alles zinloos wat we doen?" Ehm, het schrijven van boeken. Kijk, ik maak geen films. Het schrijven van boeken is zinloos als je de wereld wilt verbeteren. Maar het

schrijven van boeken of het maken van een fantastische film is het hoogste wat mensen kunnen doen. Hm. Het is het is het mooiste wat we creëren. Hè, ik schreef ook een boek over FC Barcelona van Messi, omdat dat ook hoort bij het mooiste wat we kunnen creëren. We gaan straks de Beatles zien. Dat dat zijn de grootste dingen die mensen kunnen maken.

Daarvoor zijn we ook een beetje op aarde, behalve dat we elkaar mogen en van elkaar houden en kinderen krijgen. Dat is ook allemaal belangrijk. Eh maar nee eh Eh, het is niet zo dat Dr. Strange of nou de wereld gaat redden ofzo. Ook als het niet op ook als het op een pathetische toon was gemaakt dan was het ook had het de wereld ook niet gered nee. Nee, maar ja, een pathetische toon nu ga je ook meteen naar het andere uit. Sorry, In sommige gevallen moeten mensen wil je niet aanvallen. Je valt me ook helemaal niet aan. Ik geef dan eh toch wat weerwerk. Maar je maakt moet ik toegeven een goed punt.

Je zei net al van hè, je bent ook één van die mensen van de generatie die met de de angst voor de bom zijn opgegroeid. Eh, de totale vernietiging is er toen in ieder geval niet van gekomen. En fijn, we zullen zien hoe het nu loopt met Trump die eh zijn kernonderzeeërs, zogenaamd, herpositioneerd zou hebben richting Rusland. Maar we leven sowieso in eh onheilspellende tijden. Jij schrijft daar veel over in je columns. Wat hangt ons eh boven het hoofd en in hoeverre is die dreiging eh even concreet of niet als toen volgens jou?

Nou, in de jaren '80 hadden we één apocalyps waar ik dan soms inderdaad letterlijk wakker van lag als 14-jarige. En dat was de nucleaire apocalyps. Nu heb je er vier. Je hebt nog steeds, wat je zegt, het risico van een kernoorlog. Je hebt ook de AI apocalyps dat de robots intelligent worden en denken die mensen die staan ons in de weg. We gaan ze allemaal doodmaken. Dat is een mogelijkheid.

Wat we met de pandemie hebben gezien is dus de ziekteapocalyps, geglobaliseerde wereld, een heleboel ziektes in omloop. Covid konden we heel goed heel snel behandelen. Als er een ziekte aankomt die agressiever is dan Covid, waar het langer dan 10 maanden duurt om een vaccin te vinden, nou Let maar op. Dus dat is eh apocalyps 3. En dan was er nog een Apocalypse. Ja, dat is de klimaten apocalyps. Je zei daar straks dat je dat de ergste bedreiging in ziet. Ja, misschien dat ik dat verkeerd zie hoor.

Misschien dat één van de andere Apocalypse's eerst komt. Maar het zijn er vier zijn vier mogelijke Apocalypse's. Dus ja, eh ik kan niet heel optimistisch gaan doen. Terwijl we wel met zijn allen beter leven dan ooit tevoren in de wereldgeschiedenis. Dat dat is een bekend feit dat tenminste Mensen hebben daar geen bezwaar van, maar mensen als een Rusland die tonen die hebben voortdurend aangetoond dat alles beter is geworden in eh het menselijk bestaan. Ja.

En Als je het puur vanuit Europa bekijkt, wat denk je dan dat voor Europa het grootste gevaar is?

Nou kijk, wij zijn als Europeanen voor het eerst omringd door drie machten die op bepaalde manieren sterker zijn dan ons en die ons vreemd zijn gezind.

Kijk, wij maakten de dienst uit van zeg maar 1300 tot 2000. In 2000 heeft het VK nog steeds een BNP, dus het nationaal inkomen, wat groter is dan India plus China bij mekaar. In 2000. Toen was ik als journalist. En nu stellen we helemaal niks voor. Dus we hebben die drie eh bedreigende machten buiten. Rusland, militair bedreigend. VS is tegen ons project. En is militair veel sterker dan mij. We hebben ze nodig. We hebben alles op militaire hulp van hun gebouwd. En China is eh is ons vijand gezind. Dus er zijn Wat is het gevolg daarvan? Nou, het kan eh slecht voor ons aflopen, want China en de VS zijn technologisch geavanceerder dan wij. Dus die

Chinezen die kunnen bijvoorbeeld. Al goede elektrische auto's maken. Nou, dat kunnen wij amper. Eh alles wat met energie te maken heeft, daar hebben de Chinezen grootste deel van de markt. Europa stelt helemaal niks voor in alle marktsegmenten van de nieuwe economie. Hè, dus of het nou solair is of windmolens. Europa is echt een vlek in de in de wereldeconomie. En dat is de nieuwe economie die komt. Al, dat is een eh dat is een ruzie tussen China en de VS. En de Verenigde Staten. Die die dan hun aan ons willen verkopen. Dus wat gebeurt er als je technologisch achterlijk bent? Ja, wat dan? Eh nou, denk eens wat er in Afrika gebeurt in 1600. Er landen allemaal Britse Britten en Fransen, Engelsen en Fransen in grote schepen. En die mensen hebben vuurwapens. En eh die denken nou die Afrikanen kunnen me pakken. En dat wat die Afrikanen is overkomen, dat is als je gekoloniseerd wordt door grotere machten, dat kan in één of andere vorm ons overkomen. Ja, geef dan eens een voorbeeld van een soort vorm die dat zou kunnen aannemen? nou, dat eh wij allemaal Al gebruiken dat door Amerikaanse bedrijven of Chinese bedrijven is aangeleverd. Dus ze hebben al jouw data. En dan? en dan zeggen ze tegen jou: "We zijn niet tevreden over jouw meningen." Dus wij eisen van de Belgische regering dat ze iets doen tegen jou. En eh als de Belgische regering jou niet aanpakt, omdat jij nare meningen hebt die helemaal niet kunnen, dan dan gaat de VS of België handelsbond of eh China handelsbanden snijden met België. Dat is één voorbeeld. Een ander voorbeeld is kijk de de Al infrastructuur die gaat heel belangrijk worden. Dus A weten ze alles wat we doen en B kunnen ze ons in één keer stopzetten.

Dus China heeft nu mineralen die cruciaal zijn in het bouwen van computers, in het maken van wapens. Nou, als ze tegen ons zeggen morgenochtend ja, weet je die mineralen waar jullie eh computers mee maken Ehm, of waar jullie je wapens van bouwen. Ja, die hebben we even niet voor jullie sorry. Dan zeggen we ja, dat kan toch niet. We hebben het nodig. Ja. Maar dan ben je overgeleverd aan hun macht eigenlijk met alle mogelijke gevolgen van dien. Dat is wat je zegt. Ja, ze kunnen alles.

Ze kunnen met je sollen, ze kunnen bijna alles met je doen. Ze willen één ding van ons, ze willen hun spul aan ons verkopen. Dus Amerika wil vooral eh tag aan ons verkopen, want eh wij zitten ook allemaal urenlang aan de Amerikaanse sociale media. Wanneer gebruikt hij voor helaas Europese sociale media. Nooit voor je leven. Nee, precies. Allemaal Amerikaans. Ja, Of Chinees. vrolijk vrolijk wordt een mens niet van van daar eh bij stil te staan. Eh maar het goede nieuws is eh we hebben al twee van jouw helden gehad.

Cruijff, Mandela. En nu gaan we naar jouw derde grote held, George Orwell. Wie was hij?

Ja, Orwell is zeg maar de heilige van de journalistiek. De heilige van de journalistiek. Dus de meeste mensen normale mensen kennen Orwell als de schrijver van 1984 en Animal Farm. En zo heb ik hem ook leren kennen. Ik was 10 jaar. Ik las Animal Farm. Ik wist helemaal niet dat het over de Russische revolutie ging, maar ik vond het fantastisch. Ik eh pas jaren later. Is wel geavanceerde literatuur voor een 10 jarige. Nee, Animal Farm is heel makkelijk te lezen, hoor. Ja, maar ja, ja, niet in alle dimensies daarvan. Ik bedoel, wij kregen dat niet op school op toen we 10 waren. Nee, maar ik las Engelse boeken, dus dat was mijn voordeel.

Boven mijn Nederlandstalige verplichte leerstof. Ja. Nou, maar ook eh ik had Nederlandse vrienden die heel erg voor boeken hielden en die lasen dan Maarten Bregt of Jan Wolkers. Nou, dat sprak me allemaal niet zo aan. Nee. Ik Animal eh Farm Maar ik had toegang tot dat soort literatuur en dus ook tot Orwell. Vertel verder. Nou, dus ik leer hem eerst via die boeken kennen en ik ga vervolgens zijn essays lezen en zijn brieven. Dus op een gegeven blik toen ik 18 was, toen kende ik bijna elke essay of brief van hem uit mijn hoofd. Dus ik kon ik kon daar gewoon uit

citeren. Ik wist ook elk jaar een brief aan die en die. Kan je dan nog? Eh nee, nee nee nee. Eh je hielden zijn de helden die je vindt tussen je 7e en je 22e. Ja, is dat zo? Ja, dat is mijn stelling. Hm, oké. Ik heb het Ik heb het niet bewezen.

En dus ik ging die essays van Orwell lezen en vanaf Mijn 16e begon ik dus eh voetbaljournalistiek te schrijven voor geld. Ik was als tiener in de jaren 80 was ik een rijke tiener, want ik kreeg dan 30 pond voor een stuk of zo. Nou, dat was heel veel geld. Ja.

En ik las Orwell en ik dacht dat denkt elke journalist, een Engelstalige journalist trouwens, zo moet ik schrijven. Met deze helderheid en de perfecte woordkeuze en eh het zeggen van nieuwe dingen en gewoon zo eerlijk zijn dat je beseft wat je zelf denkt, dat heel moeilijk is. Elk cliché, elk sjabloon wegsnijden. Wat denk ik nou echt?

En dat dat is Orwell dat het is alsof iemand tegen je spreekt. Niet dat je het leest, maar dat het en zo wilde hij ook schrijven zoals spreektaal, maar je kunt spreektaal niet gewoon opschrijven, maar hij deed het op neer dat je dat je het gevoel had: "Ik hoor zijn stem." Dus ik hoorde als 14-jarige steeds zijn stem. Dat dat dat ging dan door mijn hoofd. En ik probeer nu als oude man nog steeds te schrijven als all well. Ja, oké. Eh in het fragment zien we Jonathan Foots. Hij is een vriend.

Michael Foots, excuseer. Ja, maar Michael mag ik mag ik ja. Hij is een vriend van Orwell geweest. Orwell ging jong dood in 1950 en Michael Foots die leeft door en die werd later leider van de Labour partij, leider van de Labour partij desastreuze begin jaren '80. Dus Michael Foots is een belangrijke journalist geweest die een belangrijke politicus is geworden. Oké, excuus voor de verspreking. Hij leest iets voor uit het dagboek dat eh George Orwell geschreven heeft. heeft op zijn sterfbed.

Michael Foot, grijzend haar en grote bril, zit buiten aan een tafel. Hij leest een passage voor uit Orwell's dagboek. Een passage die duidelijk maakt onder hoeveel druk Orwell voortdurend stond.

Hij dacht met hele eenvoudige klare taal "Proza als een raam", zei hij. Dus een raam dat je doorheen kunt kijken. Proza moet zo helder zijn. Dan zien mensen als je liegt, omdat het zo duidelijk is wat je zegt. En jargon verhuult dat, politieke clichés verhullen dat. Eh politiek cliché van nu is bijvoorbeeld fake news. Hm. Ehm, het is een soort dooddoener.

En het verhuult, het verhelder niet. En Orwell dacht: "Als je heel duidelijk praat, dan weet dan kunnen mensen de waarheid beter wegen." Maar het probleem is dat bij Trump zie je, die praat ook heel erg helder. Die Ja. praat met een soort helder Heel simpel. Heel eenvoudig, ook schijnbaar heel transparant. Ja, zoals ik op mijn 10e Adam of Farm kon lezen kan het 10-jarige van nu Trump heel goed begrijpen. Het is helemaal niet ingewikkeld. Het lijkt heel transparant.

Eh hij liegt dan, maar veel mensen zien niet dat hij liegt. Of het maakt hen niet uit. Dus de de klare taal die all well voorstond en waarmee hij veel complexiteit kon weergeven wordt ook gebruikt door iemand als Trump om alle complexiteit weg te vagen. En wat je ook krijgt is eh je had een tijd van politieke leiders, die waren dan hoog opgeleid en En die lieten zien hoe complex de wereld was. Zo van ik ben de enige die deze complexiteit aankan.

Hillary Clinton was haar schoolvoorbeeld van hoogopgeleide leiders. Nou, dat is allemaal niet populair, dus dat wordt allemaal weggevaagd. En nu krijg je mensen die zeggen wat ze denken. Hè, dat begon in Nederland in 2002. De hond wordt bang. En Trump is daar echt de meester van.

En die heeft het ook geleerd in de tv. Dus ik zie Trump Dus je zie nu ook het gevaar van Ja. wat Orwell zei en wellicht anders bedoelde maar hoe het ook kan gebruikt worden.

Ja, klare taal kan gebruikt worden om te liegen en Umberto Eco die heeft een beroemd essay over fascisme geschreven. En hij zegt: al die fascistische leiders die praten in een soort newspeak, wat voor Orwell zowel een nachtmerrie was als een ideaal. Want eh newspeak was een hele heldere, duidelijke taal. Dus je zei niet dat iets excellent was. Je zei iets van eh double good of double plus one good, double good. En eh een hele simpele taal.

Umberto Eco zegt: "Die fascistische leiders die gebruiken dat allemaal." Dus ik denk dat Orwell dat verkeerd zag. Maar wat Orwell Kijk, wat Orwell wel doet is hij laat mensen als mij zien hoe je taal kunt gebruiken die zo simpel is en zo mooi dat het eigenlijk de norm is geworden in de Engelstalige en ook de Nederlandstalige journalistiek zou zeggen. Dat wij ons proza niet meer verkleeden in allemaal clichés en lange zinnen en bijzinnen, maar boem. Ja. Schrijven Orwell Ja. ja. Ja.

Ja, je zei ook Orwell is is echt een leider voor hoe je schrijft, maar herken je ook dat eh die gretige drive van hem om te willen schrijven over over de wereld in weerwil van het geworstel en de onvrede ook vaak met wat hij schrijft. Herken je dat? Ja, kijk oh wel was denk ik een graaf om aan. Dat ben ik ook en dat zijn denk ik heel veel journalisten en schrijvers. Een graaf oman is een soort manier om te schrijven. Ik ik je moet gewoon woorden kwijt. Je moet gewoon dingen opschrijven.

En inderdaad het boek is af en dan komt er meteen een nieuw boek of eh je kunt niet ophouden en je bent er om te schrijven. Je bent meer een soort ja je bent Het is een instrument. Om gewoon dingen te schrijven. Ja, voelt dat zo? Een instrument? Ja, dat bij mij is dat heel erg Alsof je van buiten afgedicteerd wordt klinkt dat bijna. ja, alsof het een verslaving is. Hm. Dus ik heb moeite om tijdens de vakanties niet eh allemaal aantekeningen te gaan maken. Ik ga volgende week op vakantie.

Vakantie is voor mij heel moeilijk om dat echt uit te voeren. En wat ik ik heb de laatste begon bij mij bij de pandemie echt, want ik had 10 jaar op het eh in de speeltuin gezeten met de kinderen. De kinderen waren klein. Ik had 10 jaar geen boek geen boek geschreven. Je hele weekend eh ook jonge ouders zal dat herkennen, je hele weekend eh is gewoon voor de kinderen. Nou, de pandemie begon en de kinderen waren net oud genoeg dat eh dat ze bij ons ging het allemaal goed.

Dus die die die hadden ons niet zo nodig en toen eh al snel konden ze in Frankrijk weer de straat op. En ik merkte vanaf dat moment: "Hé, ik heb het weekend." En normaal iemand die denkt van eh lekker Ik ga lekker in de zetel liggen. Ik ga in de zetel liggen. Ik ga naar de bioscoop. Ik ga naar het café. En ik heb vijf boeken in vijf jaar geschreven. Ja, dat is echt geflipt. Vijf boeken in vijf jaar. Dat mag Ja. ik zeggen Ik weet een beetje wat het is Wanneer verdient een boek het om geschreven te worden in jouw wereld?

bij mij is ik weet dat er een boek is als ik denk ik ken deze ik het is een wereld die ik heb leren kennen. Dus in één van mijn boeken de laatste vijf jaar was dat Oxford de universiteit. In een ander is het FC Barcelona. Corona is een wereld die ik heb leren kennen. Wat zeg je? Zeven zeven boeken over het voetbal. Wou ik er even aan toevoegen? Ja, Is dat het we hebben ze geteld. Oké. laatste jaren steeds minder over voetbal en één mijn boek vorig jaar was over Parijs.

Dus Parijs, Oxford, Barcelona zijn werelden die ik heb leren kennen. Ik ken de codes. Ik begrijp een beetje hoe het werkt. En ik ga jou de lezer bij de hand nemen en ik ga jou door die wereld voeren. En ik heb personages, want eh boek bestaat niet zonder personages. In Parijsboek moet ik moest ik de hoofd figuur zijn. In het Oxford-boek hoefde dat niet, want je had mensen als Boris Johnson. En ik heb een bepaalde toegang, dus het is een soort avontuur waarin ik de gids ben. Dat is voor mij normaal literair een boek.

En die wereld leer je dan kennen omdat zich dat aandient of je bedenkt van het zou toch interessant zijn om daar een boek over te schrijven, dus ga ik proberen om in die wereld binnen te geraken. Ja. Ja, omdat soms is het Nee. omdat je leven zich zo ontwikkelde Dus ik studeerde in Oxford drie jaar. Ik dacht op dat moment natuurlijk niet. Ik ga hier een boek over schrijven. Maar toen met de Brexit kwamen figuren uit mijn tijdperk als Boris Johnson, David Cameron, Jacob Rees-Mogg naar voren en die maakten de Brexit.

Of ik denk in het in het geval van Cameron hij vocht vergeefs tegen de Brexit. Maar die hele ruzie was een ruzie tussen Oxford mannen uit mijn generatie. Ja. En toen ging ik nadenken en een paar jaar later dacht ik: "Hé, ik weet waar die mensen Dat vandaan is. is komen Ik ken dat Ik ken de oorsprong. Ik weet waar dit allemaal vandaan komt. Ja. Ehm, Parijs was een boek omdat ik er al 20 jaar woon hè, omdat ik ook mede door de kinderen tot het Franse Parijs was doorgedrongen. Ehm. Snap ik.

We gaan eh meteen hebben omdat je het er nu zelf vermeldt kijken naar naar eh naar Oxford Union, de debatclub van eh Oxford Universiteit waar jij ook hebt gezeten. En wat wil je er nog over zeggen? Eh debatclub die heel veel premiers heeft voortgebracht. De laatste uit die rij is Theresa May, maar daarvoor Boris Johnson. En of was het andersom? Nee, eerst Theresa May, dan Johnson. En we zien hier de jonge Johnson die zelfs met een Nederlandse tv-crew in discussie gaat.

Ja, eh hij wordt later premier, maar in het fragment dat we gaan zien is hij nog journalist. Dit huis heeft geen vertrouwen in de huidige regering. Met deze motie wordt jaarlijks het debatseizoen geopend. De spreker moet van goede huizen komen. Het is 1998. We zien een reportage van RTL over de Oxford Union, een debatclub in de gelijknamige universiteitsstad. Het is de kweekvijver voor het Britse establishment. Jongens die zichzelf als toekomstige minister zien.

Het is een goede entertainer. Hij kan maar één act opvoeren. Dat is bij Trump ook zo. Je speelt een soort uitvergroete versie van jezelf. Wat trouwens de basis is van eh reality TV. Je vindt een figuur en je vergroot die uit als een eigenaardigheden. Dus Johnson speelt nog steeds de rol die hij toen ik dat boek schreef over Oxford als president van de Oxford University in de jaren '80 was precies hetzelfde. Een soort ja, clown met eh haar dat niet gekamd was en die niet wist waar die het over had en naar grap uit maakte. Nou, en zo was hij 40 jaar later ook premier.

Dus hij hij is een hele beperkte de clown. Met één act. Een hele effectieve. Maar die die act is wel effectief ja. En daar kan je premier mee worden. Blijkbaar. Je je vermeldde al dat eh heel veel Britse toppolitici uit eh Oxford komen. Ik zou zeggen bijna allemaal. Eh bijna allemaal. Eh je spreekt over eh oxocracy in je boek. Kan je dat eens toelichten? Ja.

Ja, het is eh ja, rule by Oxford dat het land van hè door mensen van Oxford wordt eh bestuurd. Het is één premier sinds de oorlog die niet in Oxford studeerde. Gordon Brown, Schot. Die zat geloof ik in eh Glasgow of Edinburgh. Want de schotten die hebben iets meer een eigen route. Die die trekken zich niet zoveel aan van de Engelse universiteiten. Eh Churchill, John Major en

Jim Callaghan hebben nooit gestudeerd. Alle anderen, inclusief Piers Starmer hebben ook zo'n gaan. Starmer alleen als graduate.

Dus het is heel bizar dat de hele politieke elite door één universiteit wordt gevormd en aan de rechterkant door dat debatgezelschap. En dat heeft En leg eens uit hoe dat debatgezelschap hen dan zo vormt? Nou, wat je ziet in de Oxo Union is het belangrijkste is niet dat je iets weet, maar dat je geinig bent. En dat je met heel veel zelfvertrouwen op een geinige manier met een soort humor die beter werkt voor mannen dan voor vrouwen. Ook in zo'n grote zaal moet je je stem ook kunnen projecteren.

Dus is heel erg gemaakt voor mannen. Alleen Theresa May, die komt van Oxo Union. Eh Theresa May die was ook Oxo Union, maar werd nooit presidenten. Oh. Ja. Dus binnen de Oxfam is zij een beetje heeft zij gefaald. En na de Brexit wordt ze een beetje per toeval wat de mannen elkaar allemaal neersteken. En ja, dus dus die hele elite die leert elkaar al kennen als ze 18 of 20 zijn. Bij Johnson en Cameron gebeurt het eerder op Eton. Dus Boris Johnson en Cameron die kennen elkaar vanaf dat ze iets van 12 14 zijn.

Ja, zo dat heel die cultuur van naar kostscholen gaan enzo dat dat is Ja ook allemaal deel van eh de cultuur. Eh aan de rechterkant, dus het is heel erg conservatief. Al die Labour mensen Die gaan ook naar Oxford. Hè, Tony Blair, Clement Attlee, George Starmer. Die doen niet de Union. Maar was je Kijk, waar wat Oxford je leert, de Union is daar het toppunt van, maar die hele opleiding is daar op gericht. Je leert te praten en te schrijven zonder al te veel kennis. Die hele opleiding is 3 jaar.

Maar het is niet 3 jaar, het is 1,5 jaar, want eh je je studeert maar 6 maanden per jaar. De rest van de tijd doen mensen over het algemeen niet veel. Dus in 1,5 jaar leer je te presenteren. En dat heb ik ook geleerd en daarom kan ik ook nu gezellig met jou lang praten. En Ja je komt beter over dan je eigenlijk bent. Dus in Nederland of Duitsland is het politiek meer gericht op inhoud. Dossierkennis is belangrijk. Paul Sanders heeft nooit in het hele dossier van zijn leven gelezen. Maar hij kan heel goed presenteren.

Dus de hele Britse elite komt veel beter over dan ze zijn, omdat ze kunnen presenteren. En ik kon dat beschrijven omdat het ook voor mij geldt. Omdat ik die cultuur van binnen heb meegemaakt, maar als buitenstaander. Dus ik heb door die gangen gelopen. Ik heb in die tutorials die één op één lessen gezeten. Ik heb als student ook vaak eh debatten in Oxford Union gezien, onder andere met die jongen Benjamin Netanyahu.

Dus ik ken die cultuur, maar ik sta er een beetje buiten, maar ik ben er ook slachtoffer van. Ook daar er buiten en ook het slachtoffer van. En je plukt er ook de vruchten van met Ja ja, want dat je zo met de taal hebt leren goed omgaan. Eh ja, ik eh ik heb net als Boris Johnson leren spreken en schrijven over dingen waar ik niet heel veel van weet. Ja. Met heel veel zelfvertrouwen. Ja. Dat was niet eens hoe ik het bedoelde, maar ik laat het dan eh voor jou. We gaan naar muziek, de Beatles. Eh en ik dacht zullen we daar misschien iets bij drinken?

Wil je daar daar eh Je zit al heel de tijd waterthee, wil je Ja ja, ik ik ga mijn soberheid doorbreken. Laten we inderdaad een glas wijn doen. Ik ga voor rood. Rood, oké. Ik ik ga voor wit dan. Maar eh kan je kan je eens vertellen wat we gaan zien, de Beatles? Ja, dit is het meest ongelooflijke documentaire door Peter Jackson in elkaar gezet uit opnames die in 1969 worden gemaakt van de Beatles in hun eindfase. Dus het loopt niet Begin van het einde.

Het is het is zeg maar als een gezin die op een scheiding afstevendt. En John die heeft Yoko ontmoet en Yoko is er vaak bij en ze zit je ziet daar in die opnames ook steeds op de eerste rij zitten een beetje te kijken van hij is van mij. En John wil dat ook. John die wil een vrouw waar hij wil een soort volledige onvoorwaardelijke totale liefde dat dan beert hij ook omdat hij nooit met zijn moeder heeft geleefd. Zijn moeder woonde in de buurt maar niet bij hem.

Dus hij wil een vrouw waar hij volledig mee is. Dus De Beatles hij heeft niet alleen met Yoko te maken. De Beatles gaan uit elkaar. Maar ze moeten nu een album maken en ze moeten ze ze hebben zichzelf een soort schema gesteld om in twee weken iets van 13 nummers te schrijven. Zoiets. 21 dagen waren het. Mag ik jou eens corrigeren. Oké. Maar het is gestoord. Het kan helemaal niet. Nee. En ze zitten daar in grote paniek en John is er niet altijd bij.

En we zien ze op een ochtend en George heeft dat zie je niet goed geslapen. John is er niet bij. Ze zijn met zijn drieën. En ze moeten nog heel veel nummers maken. En ze zijn afhankelijk van Paul McCartney. Oké. We gaan kijken naar het ontstaan van het nummer Get Back. Ja, dit komt dus helemaal uit het niets.

Het is één van de mooiste beelden die ik ooit heb gezien. Echt dat je creativiteit in zijn werk ziet. En kijk ik probeer ook woorden te schrijven. Je mag jezelf nooit met zulke mensen vergelijken ook niet met de oren of zo, maar je je werkt aan hetzelfde, je werkt op 1000 niveaus lager, maar wat me opvalt is McCartney schrijft uit geluiden. Dus hij begint met geluiden.

Ja, in het begin dan denk je is hij is hij nu woorden aan het zeggen, maar dat doet hij niet, hè? Nee, het is En eh voor hem is een woord een geluid. En uiteindelijk komt hij bij Get Back. Waar komt dat vandaan? Ik denk dat het emotioneel komt. Het is een oproep aan Lennon: Get Back to Way you once belong. Je hoort bij ons. En wat je ook Kijk, ze zijn Ze zijn niet eens 30. En ze zijn 10 jaar bij elkaar.

Het is het is het is zo jong en zo kort. En wat je ziet, het zijn nog steeds jongens uit Liverpool, maar het zijn ook wereldstemmen. Dus in het begin zie je George tegen Ringo zeggen: "It's like Lime Street Station." En Lime Street is is het station van Liverpool. Ja. En wat hij aangeeft daarmee ook met het accent is: "Wij komen daar vandaan. Dat is Dat zijn wij. En in die in de documentaire zie je onderling Liverpool ze praten.

En met bij de Sanders, omdat ze muzikaal zijn, zet ze een andere stem op en nu maakt hij de regisseur. Het bekeekte breed belachelijk. Eh can we have better microphones, Michael? Zoiets zegt hij. Ja. Ja ja, dus daar zit ook dat hele ding achter van. Ze zijn meertalig. Ja. Ja. En Ja dat kijk de de Beatles die hebben zoveel talen, die hebben zoveel registers. En Dat zie je in een spreektaal en dat dat dat zie je in de muziek. Maar goed, waarom deze clip?

Omdat je nooit creatief creativiteit op het moment ziet gebeuren. En hier wel. Eh ik ik kan me geen ander beeld herinneren van creativiteit à la minute. En het andere is het is een groepsactiviteit. Dus je ziet Ringo en George die kijken in paniek naar Paul van: "Doe iets, Paul. Red ons. Red ons. Laat ons deze deadline halen." En eerst voelen ze het niet. En dan gaan ze het voelen en dan eh tikken ze mee. En dan gaat George eh de harmonie spelen.

En Paul heeft hen gered. Dus creativiteit is een groepsactiviteit. Ja. Ja, ik hoor je dat nu zo met veel vertedering zeggen. Creativiteit is zoveel een groepsactiviteit liefde en met veel liefde ja, dat is waar. En en tegelijk ben jij toch iemand die heel vaak alleen op die plek in Parijs waar je waar je gezin niet ook woont, verweg van die redactie die in een ander land zit, loestig eh zitten werken.

Ja, ik heb vijf boeken in vijf jaar geschreven omdat ik een werkplek heb, die ik dus in 2001 voor niks heb gekocht. En we wonen nu in een flat op 10 minuten fietsen, dus ik fiets ook elke dag 10 minuten naar wat nu mijn werkplek is. En ik zit daar alleen. Geen kinderen, niks aan mijn hoofd. Mijn vrouw is er niet. Iedereen doet maar wat ze willen. Ik zie je ogen erbij fonkelen. Eh, ik ben zo blij alleen te zijn. Ja. Maar Ja, ik bedoel ik ben een sociaal mens. Ik heb vrienden.

Ik eh ik hou van mijn vrouw en kinderen en ik zie ze graag, maar ik ben ook heel blij alleen te zijn en alleen kan je vijf boeken in vijf jaar schrijven. Dat had ik nooit gekund als ik een gedeelde werkplek had gehad. Maar is het ook juist daarom dat je dat zo ontroert als je mensen dan zo op een heel organische manier ziet samenwerken? Of waar zit die ontroering precies in als je dat nu heel juist probeert te formuleren voor jezelf? de Beatles die die die zijn het hoogste in wat mensen kunnen doen.

Zoals Orwell dat ook is of Leo Messi dat ook is. Daarom is deze avond voor mij heel onthullend, want ik laat de dingen en de mensen zien die mij het meest hebben verheven. Ze hebben mij verheven. Dus dat ik Ze roerwoord verheven. Ja, ze hebben mijn leven voller en beter en rijker gemaakt dan dat het anders was geweest eh. Maar kijk, ik schrijf alleen, maar alles wat ik schrijf komt door interactie met anderen. Komt omdat ik oren heb gelezen.

Komt omdat ik een gesprek had met iemand die iets zei over Parijs wat me altijd is bijgebleven of over Oxford ofzo. Of uit een gesprek dat ik 30 jaar geleden had en dat nu boven komt borrelen van oh, dat is iets waar ik niet aan had gedacht en nu plotseling begrijp ik het. Dus alles heb je van anderen als je schrijft. En ik heb af en toe dat ik aan een eh film meewerk ofzo en dan heb je inderdaad die die gedeelde Wat doe je dan als je meewerkt aan een film?

Ja, goed eh ik ik heb ik heb nou een documentaire is gewerkt. Hm. Dus eh geen grootste dingen, maar dan werk ik met de anderen of ik kom mijn collega's tegen op een festival. Of voor mij de meest indringende creatieve collaboratie die ik heb gehad. Dus ik heb eh vorig jaar een podcast gemaakt over voetbal Heroes and Humans. Ja. Met mijn collega en vriendin Merijn Kam. Heb ik gehoord. Leuke dynamiek dus jullie. Ja, dat zegt iedereen. Het eerste wat ze zeggen over de podcast is: "Ik hou van de dynamiek tussen jou en Sorry voor het cliché, maar het viel op.

Nee, maar ik ik ik vind het interessant dat het en ik denk: "Hè, ik heb heel hard aan die script gewerkt." Eh maar nee, wat wat ze opvalt is het dynamiek. En Ja eh ze is heel ze is 20 jaar jonger dan ik. Ze is eh Vrome Moslima, Chelseafan. En ze is ontzettend oneerbiedig jegens mij. En we zitten elkaar steeds te katten en aanvallen. En samen zijn we beter. Dus ik ken dat gevoel. En eh we we toen we meteen Ik dacht meteen aan haar toen ik die podcast ging maken.

Ik dacht dit moeten we samendoen. En de eerste die we deden, dat was een soort de BBC trouwens, toen dachten we na een uur van ja, dit is hem gewoon. Ja. Dus ik ken dat gevoel. Je kent dat gevoel wel. Van de collaboratie Vandaar wel. Ja en een gesprek is collaboratie. Een conversatie is collaboratie. Grappen maken met je vrienden is collaboratie. Dat kan alleen met sommige mensen. En dat beland dan vaak in een moe of in een artikel. Ja, dat snap ik.

Eh je hebt ze zelf al zo benoemd, de Lennon en McCartney van het voetbal. Rinus Michels en jou, Johan Cruyff. We hebben een compilatie gemaakt van het Nederlands elftal die in het EK van 19 eh 88. De halve finale hebben gewonnen tegen West-Duitsland. 12 miljoen mensen hebben daar op televisie naar gekeken en een miljoen mensen kwamen de straat op om het team te huldigen. Twee minuten nog. Plus denk ik twee voor op onthoud.

In je boek Voetbal is oorlog beschrijf je dat het vaak in voetbal meer gaat eh dan alleen maar over voetbal. En jij interpreteert deze euforie ook als meer dan vreugde om een eh juist eh gemaakt doelpunt. Ja, het is ook meer dan vreugde over revanche voor de WK finale 74. Ja. Ik heb de kranten Het is wel iets wat veel mensen zeggen dat het alleen maar dat is. Ik heb de kranten van die tijd eh voor dat boek Voetbal als oorlog herlezen.

Dus ik ging naar uit het Nederlands Krantenarchief. Dit is meer dan 30 jaar geleden dat ik dat deed. En iedereen heeft het over de Tweede Wereldoorlog. En dat gevoel had ik ook als 18-jarige. Maar Lou de Jong, dus de grote Nederlandse historicus, de officiële rijkshistoricus van de oorlog, die zegt: "Als Nederland scoort, dans ik door de kamer." En hij zegt: "Natuurlijk gaat het over de oorlog. Bizar dat mensen dat erkennen." En dit is de man die zijn familie verloren in de oorlog, die zijn hele leven heeft gewijd aan het schrijven van boeken daarover.

Voor hem ging het natuurlijk over de oorlog. En in de jaren '80, dat is ook de Er zijn de jaren dat in Nederland de oorlog heel erg komt boven borrelen. Dat er allemaal herdenkingen komen. En dat er films komen. Dat ik geloof dat eh 5 mei pas een eh nationale vakantie wordt in eh einde van de jaren '70. Dus dat er voor het eerst over de oorlog gesproken kan worden. Wat ook heel belangrijk is, in de jaren '80 elk land heeft een ander nodig van wij zijn niet als die slechte mensen.

En in de jaren '80 wordt de ander voor Nederland worden Duitsers. Wij zijn niet als die Duitsers. Die Duitsers hebben veel geld, maar het zijn slechte mensen. Wij zijn creatief, wij zijn multicultureel. Dat hoorde bij het Nederlandse beeld toen. Zelfbeeld. Ehm, dus ook dat je zwarte spelers in de nationale team hebt, dat was heel ongewoon. Nou, Nederland had een zwart Oh ja, dus dat was ook een soort eh toonbeeld van zie ons hier is goed bezig zijn wij de goede mensen tegenover. Wij zijn het gidsland, wij zijn het meest tolerante land en die Duitsers zijn allemaal blank en zo.

Dat is heel raar, want dat hoort nu helemaal niet bij het zeg maar het Nederlandse zelfbeeld. En vanaf 11 september 2001 wordt de ander in het zeg maar nationale gevoel worden de moslims. En zeker de moslims die in Nederland wonen. Dus de Duitsers worden dan die zijn als wij. En dat was Voor de jaren '80 ook zo. Dus de eh het afzetten van het creëren van de ander in de jaren '80, dat is de Duitsers en dat gebeurt deels door voetbal en deels door herdenking van de oorlog.

En ook in de jaren '80 geldt je dat beeld waar ik als kind mee opgroeide van wij waren goed in de oorlog. Ehm, dus eh waar wordt Ondertussen dat over gaat Nou, dat is dus in de jaren '90 is dat afgebrokkeld dat dat zelfbeeld. Maar beschrijf eens hoe dat hoe dat als kind voor jou wat het beeld was dat je toen had? Ik dacht bijna iedereen was bij het verzet.

En er waren ook slechte mensen die NSB'ers, maar maar die zijn allemaal weggepest en eh niemand koopt de Telegraaf, want eh Telegraaf was een NSB-krant, terwijl de Telegraaf natuurlijk de grootste krant van Nederland was toen ik klein was.

Dus je eh in de jaren '80 in '83 geeft eh Professor Hans Blom in Leiden een oratie waarin hij zegt: "We moeten niet meer praten over goed en fout." Hij zei: "Er waren wel mensen in Nederland die zeg maar goed waren in de oorlog en er waren mensen die fout waren." Hij zei: "Het grote beeld het is grijs. Mensen proberen zich door die moeilijke jaren heen te worstelen zonder dat ze zelf schade krijgen of hun familie.

En zeg maar de redding van jezelf en het goed doorkomen van de jaren, dat dat staat boven alles voor de meeste mensen. Dus goed en fout is een afleiding. Goed en fout dat was waren de begrippen die de jong, Lode Jong vooral gebruikte. En met die begrippen goed en fout ben ik opgegroeid. En daarom heb ik ook hè moeten omdenken, zoals Duitsers dat zeggen. Ik heb opnieuw moeten leren begrijpen hoe die oorlog was en dat veranderde ook mijn beeld van Nederland. Want heel primair eh was het idee van het verzet is Nederland.

Ik heb dat later ook in Frankrijk gezien. Het verzet is Frankrijk. Nou, het verzet was in Nederland en Frankrijk misschien 1% van de bevolking. Dus dat is absoluut niet Niet het grote iedereen land die het tegenkomt ja Bijna niemand Nee Nee 1% heel weinig En tegelijk wat was eh Nederland het land waarop Polen na de meeste Joodse mensen gedeporteerd zijn. Ja. Dus het is niet gewoon een beetje grijs allemaal?

Zo een behoorlijk Ja, het is een heel eh efficiënt bureaucratisch land eh met een traditie van gehoorzaamheid aan gezag. Dus in de oorlog eh komen meer dan 80% geloof ik van Nederlandse joden om. En die worden niet over het algemeen door Duitsers gedeporteerd. Die worden door Nederlandse ambtenaren en Nederlandse spoorweg eh werkers naar Polen gebracht. Dus en dat besef is nu wel sterk aanwezig. is zeg.

Dat is ook makkelijk om te Wel het bijgestuurd hè, in Nederland. Ja. Kijk, de generatie die er zelf bij was, die kan dat nooit zeggen. Het is te is te moeilijk. En ook als je zelf niet schuldig was, dan ken je mensen die schuldig waren, die Joodse bezittingen hebben opgehaald, die bij het spoor werkten. Hè, die die die burgemeester waren van het dorp en die er ook hebben voor gezorgd dat het dorp Juden Rijn werd. Dus die generatie kan dat nooit zeggen en in de jaren 90 krijg ik boeken. Ik heb er zelf ook één geschreven rond 2000.

Van een generatie zoals ik die er niet bij was. En die er met droge ogen naar kan kijken en zeggen van: "Hey, wat is hier eigenlijk gebeurd?" In Frankrijk begint het ware verhaal over de oorlog boven te komen dankzij een Amerikaan, Robert Paxton. Die schrijft in rond 1970 een boek over Vichy Frankrijk van zo werkt het nou eigenlijk. Ja. En Vichy Frankrijk was een soort natie Duitsland. deed had had natie idealen en dat deden ze uit zichzelf, niet gedwongen door Duitsers.

En Paxton die kon dat schrijven omdat hij Amerikaan was. Dus je hebt altijd een soort buitenstaander blik nodig van een andere generatie of zelfs echt letterlijk? Letterlijk een buitenstaander. Dus Paxton die citeert in zijn boek geen andere historische werken. Want hij zegt: "Er zijn geen serieuze historische werken over Vichy geschreven." In 1970, 25 jaar later. Dus ik vond het fascinerend om er zelf deel van te zijn om hoe het idee van de oorlog kantelt. Ook bij mezelf.

Ja, en en dat kantelen hè Wat heeft dat gedaan met jouw liefde voor Nederland? Om te ontdekken dat er zo met Joods mens was omgegaan? nou ik in het begin ontgoocheling van ik dacht dat jullie goed waren, maar jullie waren helemaal niet goed. En nu zie ik met meer met een soort realisme. Kijk, je moet nooit in helden of in duivels geloven. En als kind verdeel je de wereld in helden en duivels. En voetbalfans doen dat nog steeds.

En er zijn wel helden en er zijn wel duivels, maar er zijn heel weinig mensen. Eh Mandela was eh was een held. Dus je moet je moet met een soort genuanceerde volwassen realistische blik proberen de geschiedenis en het heden te te begrijpen. Als je als je een held gelooft politiek, dan ziet u ernaast, hè, Trump is geen held, Jeremy Corbyn is geen held, Barack Obama is geen held. Het is allemaal driedimensionale hele complexe industrie. Ja.

Je brengt ons nu eigenlijk zelf een beetje We zullen het zo dadelijk eh zien bij Hanna Arendt. In Duitsland geboren, Joodse denker, schrijver die de Jodenvervolging ontvlucht is, via Parijs zo in de Verenigde Staten is terecht gekomen. Eh we gaan kijken in het fragment dat jij gekozen hebt eh in naar een interview dat werd afgenomen naar aanleiding van de Duitse vertaling die uitkwam van het omstreden boek Eichmann in Jeruzalem. Wat deed ze in dat boek?

Nou, zij schrijft over het proces van Adolf Eichmann. Adolf Eichmann was een belangrijke nazi. Die vluchtte naar de oorlog naar Bonn Saarbrücken, waar heel veel nazi's wonen. Ehm, waaronder de Nederlandse nazi Willem Sassen en die die maakt een heleboel interviews met Eichmann. De Israëliërs weten dat Eichmann er zit. Die gaan naar Argentinië, Moskou en kidnappen hem. nemen hem mee naar Jeruzalem waar ze hem terecht eh hoe noem je dat eh ze maken een proces.

En het is illegaal, want eh zijn misdaad werd niet in Israël begaan. Hij wordt gekidnapt uit Argentinië. En Israël wil met dat proces beginnen over de Holocaust te praten. En Aaron Aaron die brengt slechts een aantal dagen door in Jeruzalem bij dat proces, maar ze schrijft daar een boek over. Ze is zelf Duitse, hè. Ze is Joods, maar ze is ook Duitse. Ze kent Ja. Duitsland heel erg goed Dat is haar land En ze schrijft over Eichmann, maar ze schrijft ook een heel boek over de Holocaust.

Eh ze plagieert bepaalde boeken. Haar blik is niet helemaal juist, maar het is één van de boeken die mij het meest heeft gevormd. Daar kunnen we het nog over hebben. Ja. En ze wordt er heel erg op aangevallen ook omdat ze de Joodse raad in veel landen waaronder Nederland een beetje schuld geeft van het meewerken aan de Holocaust. En omdat ze Eichmann als banaal beschouwd, dus beroemde De banaliteit van het kwaad. Zei het van het kwaad komt uit dat boek. En ze ziet eigenlijk niet als een duivel.

Ze ziet hem als een banale man. En dat wordt haar ook kwalijk genomen. En wat ze zegt over de Joodse raad, is dat ook historisch juist even Ja, ik denk ik denk het wel en ze zegt ook, kijk in het boek zegt ze ook: "Die mensen konden niet anders. Ze hadden eigenlijk geen keus." Nee, je staat onder de druk van de naties en de naties zeggen: "Je moet meewerken of we maken je dood en dan komt er iemand anders in jouw plaats." En als je meewerkt dan heb je kans om je familie te redden wat ook vaak gebeurde met hooggeplaatste mensen in de Joodse raad. Natuurlijk gebeuren die dingen, dat begrijpt ze ook wel.

Maar het is heel pijnlijk voor Joden in 1963 dat ze mensen in de Joodse raad mede beschuldigd. Terwijl ze wel Ze is heel genuanceerd, ze begrijpt hun situatie. Ja, oké. Maar dat is handig om te weten eh als je het fragment ziet.

Hanna Arendt zegt hier veel mooie dingen, ook ingewikkelde dingen over ironie, liefde en vrijheid. Over Joodse menselijkheid en de prijs van vrijheid. En ik weet niet of ik het al helemaal helder heb. Wat bedoelt zij met die typisch Joodse menselijkheid en hoezo kan die de bevrijding geen 5 minuten overleven? Haar ervaring met het jodendom is een diaspora ervaring. Hè, ze leeft in Duitsland, later in Frankrijk, Ja.

In Amerika en ze is opgegroeid in een diaspora. Die Dus de Joden zijn nooit thuis en dat is ook Hè, de ervaring van mijn familie van alle Joodse families. En dan krijg je het verschrikkelijke noodlot. Hè, het risico dat je loopt als je in een andermans land leeft als je afgemaakt kunt worden en dat is dus gebeurd. En dat heeft zij gezien. Ze was volwassen. Ze hielp kinderen Ze bracht kinderen naar Palestina uit eh uit Duitsland of uit eh ja.

En ze heeft het verschrikkelijke noodlot gezien. Ze begrijpt ook wel dat de staat Israël voor joden nood was in 1948. Maar zij betreurt het verlies van zeg maar die buitenstaander ervaring waar ik het over heb gehad vandaag en waar zij het over heeft. Dat je eigenlijk alles van buiten eh ziet dat je aus auf allen gesellschaftlichen Bindungen steht. Dus dat dat je niet echt eh je deel van de maatschappij voelt.

En dat creëert dan een extra onderlinge solidariteit. Moet ik het zo begrijpen? Ja, ook het creëert ook een onderlinge solidariteit, maar zij wil niet alleen met joden omgaan zoals ik dat ook niet wil. Zij zegt: "Ik kies mijn vrienden niet op basis van hun etniciteit. Ik hou niet van een groep." Zegt zij. En zo voel ik dat ook. Ze zegt: "Ik hou van mijn vrienden." En haar minnaar was Martin Heidegger. Die een bepaald andere gedachten op nahield. Ja, een filosoof die nazi wordt.

En zij probeert ook in eigen manier in Jeruzalem zonder te zeggen te begrijpen hoe Heidegger nazi wordt. En zij houdt van Heidegger. En haar bindingen zijn persoonlijk en zo heb ik het ook altijd gewild. De meeste van mijn vrienden die die hebben hele andere afkomst dan ik. Zo heb ik het ook veel liever. Ik voel me nooit deel van een groep.

Ik voel me Joods, ik voel me Brits, ik voel me gehecht aan Nederland, ik voel me voor een deel Parijzenaar, ik heb heel veel bindingen, maar ik kies mijn vrienden daar niet op, denk ik. Ik kies mijn vrienden op een soort eh eh waal van wantrouwen zoals Duitsers dat zeggen dat dat we iets in elkaar zien dat we elkaar gekozen hebben. En zo wil zij dat ook en zij ziet wat in 48 gebeurt is dat de Joden van een diaspora een buitenstaander bestaan, een eigen land krijgen.

Daar is hij vanaf het begin af aan dat vindt ze verdacht. Dus in 1948 het jaar van de stichting van de staat schrijven zij en Albert Einstein en nog al een aantal andere joden brief aan de New York Times waarin ze zeggen er zijn fascistten in de opkomst in Israël. En ze hebben Palestijnen doodgemaakt. Ze hebben een Arabisch dorp afgeslacht. En zij is daar Zij vindt dat heel erg. Israël is helemaal niks voor haar. dus zij wil niet bij een groep horen.

En ik heb dat ook wat George Marx andere jota de aspra grote held van mij zegt: "Ik wil niet bij een club horen die mij als lid wil hebben. Wel accepteren, ja. En zo ziet zij dat ook. Heel bekend. Als jij haar daar zo bezig ziet hè, wat voor iemand zie je dan? Eh, ik heb dit met mijn vrouw bekeken vorige week deze video. Mijn vrouw zegt: "Het is heel raar, het is een vrouw met het zelfvertrouwen van een man." En dat is zo zeker en zelfvertrouwen, maar het is volledig eh terecht.

Want het is een het is iemand die in volledige zinnen spreekt die veel dieper over de zaak heeft nagedacht dan jij, dan de ander, dan van Milan ook. En dat wist hij ook. Dus dat wist ze verdomd goed. Ze heeft niet van dat dat vrouwelijke van nou ik eh ik ben maar ik en misschien zie ik het verkeerd. Nee, ze denkt ik zie het helemaal goed. En ze kan het ook heel erg goed schrijven. Dus ik las dat boek in een vliegtuig. Ik was 21. Hè, wat ik zeg leeftijd dat je ook je intellectuele held kiest. En aan het einde wilde ik applaudiseren.

Hè, ik wist niet dat dat dat wat ze schreef op de Hallo Kos niet helemaal klopte en ook van Ja, dat is dan later gebleken hè, dat ja. Nou, dat was al bekend toen ik het las. in begin jaren 90, maar goed, ik wist dat niet als 21-jarige. Ik dacht wat schrijft ze wat vertelt zijn hele complexe geschiedenis heel helder, maar wat me heel erg aansprak en dat begreep ik op dat moment niet, is ze schrijft in lagen. Dus is ze laag rapportage. Ze zit in het gerecht in Jeruzalem. Ze beschrijft wat ze ziet.

Ze beschrijft ze beschrijft die Hanswurst Eichman. Is een laag geschiedenis. Ze was een journalist. Ze was een journalist, ja. Verslaggever. Ze is een laag geschiedenis. Wat is in Noord-Holland gebeurd? Die is een laag filosofie. Gaat heel erg over kant. Eichmann haalt kant aan. Zij zegt: "Nee, Eichmann hij heeft kant verkeerd begrepen." Zij is een filosoof. En is een laag die eigenlijk niet expliciet is van memoiren. Van ja, ik heb Duitsland gekend voor Hitler. En vanaf Hitler.

En dat voedt ook wat ze schrijft. En ik dacht: zo wil ik schrijven in die complexe lagen verweven dat je het aan één stuk doorleest, maar dat je vier lagen hebt. Memoiren Ja, je hebt er nog maar drie genoemd. En verslaggeving. Ware geschiedenis, filosofie, verslaggeving. En nou dat is het toppunt. Filosofie dat kan ik niet helemaal aan.

Maar eh bijvoorbeeld in Buruma dat is een grote held van mij en ook later een vriend van mij geworden. Die die doet dat. Die verweeft die vier lagen. En dat is een complexiteit. Ik lees veel journalistiek boeken die erg goed zijn geschreven, maar er is maar één laag verslaggeving. Hm. Ja. En daarom vind je ondanks dat er historisch achteraf gezien andere inzichten waar vind je toch een heel belangrijk boek dat heb ik je wel eens horen zeggen de perfectie benaderd? ja, zo zo wilde ik boeken schrijven. Ja.

En ik las dat boek in 91, ik weet het nog goed en in 93 is mijn eerste boek af, ja. Dus dus dat was heel bepalend voor mij. Ja. Die Joodse solidariteit hè, die er ook is bestaat hier nu nog? Ik bedoel na 7 oktober en met het geweld in Gaza? Ik denk dat joden onderling altijd verscheurd zijn politiek en nu meer dan anders.

Ik schreef al in 2000 23 kort na 7 oktober Israël probeert etnisch te zuiveren. En ik schreef vorig jaar al Jij gebruikte echt dat woord etnische zuivering. Hoe begrijp En ik wat 2023 reactie kreeg je daar dan op? Hele boze mensen FT was van Israël Times was heel bang. 2024 eh schreef ik genocide. Ik was zeker niet de eerste die dat heeft, maar ik vond dat wel.

En ik ben daar op doorgegaan en nu merk ik dat de meeste mensen en de meeste staten ook in Europa dat ook geloven, dat ook zien. Veel joden zetten zich daartegen af. Het is een soort wil je bij een groep een collectief horen of wil je dat niet? Ik ben iemand die dat niet wil, dus ik heb altijd heel sceptisch gestaan ten opzichte van Israël. Maar mijn grootvader, Simon Kuper, naar wie ik ben vernoemd, Ja. die was leider van de Zuid-Afrikaanse zionisten.

Ik eh zag deze week weer een Foto van hem met Einstein, dus hij is in rond de creatie van de staat Israël, de stichting is hij daarbij betrokken als vertegenwoordiger van Zuid-Afrika Joden. En hoe gaat het dan in jouw familie gesproken over de oorlog als dat aan de hand was? Als dat het verleden Nou, de Joden in Zuid-Afrika beide ouders zijn tijdens de oorlog geboren, omdat Zuid-Afrika was geen oorlog. Maar de Afrikaners die wilden aan de natie kant de oorlog in. De Engelstalige wilde aan de Britse kant de oorlog in.

En uiteindelijk werd besloten voor gekozen voor neutraliteit, maar de Joden in Zuid-Afrika werden heel bang voor de Afrikaners. En zeker toen het eruit zag dat Hitler de oorlog kon winnen. Dus het was een tijd van grote angst. En mijn grootvader is dus leider op dat moment van de Zuid-Afrikaanse zioniste. En die is bij de Wilder Goodenough gesproken in in New York aanwezig en dan stichting van de staat Israël is hij daarbij betrokken. Zuid-Afrika is toch een belangrijk land voor Joden.

Is een Joodse gemeenschap. Die heeft geld. Die heeft ook een stem. Dus ik wil niet zeggen dat hij heel belangrijk was, maar hij is wel één van de mensen die Ja, was er wel bij betrokken. Hij

was er bij betrokken. Hij gaat naar Princeton in 1948 om Einstein voor te lichten over de gesprekken rond de stichting van de staat Israël. En mijn grootvader wordt in 63 doodgeschoten als rechter.

Ze denken dat het een crimineel was die hij naar de gevangenis had gesleurd die die laat uit de gevangenis komt hem in de tuin van mijn van dit huis vanuit de tuin hem neerschiet. dus ik heb de man nooit gekend. Ik ben naar hem vernoemd. Ik ben zelf ja, of ik zionist ben het maakt eigenlijk niet uit. Ik begrijp ook heel goed dat ze in 48 het gevoel hadden Joden hebben hun eigen staat nodig.

Het is alleen vreselijk dat het moment dat ze daar aankomen dat ze beginnen met het vermoorden van Palestijnen dat als er Mandela was geweest dan had het niet gehoeven. Nee, waar. Maar ik vroeg eigenlijk en dan heb je nog niet iemand op geantwoord van dat is niet erg, maar in hoeverre eh bepaalt dat de manier waarop zij kijken nu naar de oorlog? Jouw familie die die grootvader. Oh, mijn familie staat bijna geheel aan de kant van eh wat Israël doet kan helemaal niet en dit is genocide. Oké.

En jij zelf persoonlijk en als communist? Eh dat is mijn dat is mijn opvatting. Eh ik vind Hamas heeft ook oorlogsmisdaden begaan. Ik praat over oorlogsmisdaden en eh misdaden tegen de mensheid. Dat zijn wettelijk vastgelegde begrippen. Mijn oud-oom Leo Kuper was één van de grondleggers van de studie van genocide. Die heeft daar een belangrijk boek over geschreven in 1983. Dus ik ben niet tegen Israël. Ik ben tegen genocide. Ik ben tegen oorlogsmisdaden.

En Hamas heeft ze voor mij ook begaan. Of voor mij, dat is denk ik wettelijk Dus ik ben niet voor Hamas. Ik ben niet tegen Israël. Ik ben tegen oorlogsmisdaden en ik heb sterk het gevoel Ik heb niet het gevoel Mijn analyse is dat Israël zo al twee jaar begaat. Ja. Eh wat betekent het voor jou om nu in dit tijdsgewricht Joods te zijn?

Met de oorlog die woedt, met het feit dat je kinderen opgroeien in een tijd waar er aanslagen worden gepleegd op Joodse doelwitten bij jullie eh in de buurt zelfs in Parijs? Nou, Twee dingen. A, denk ik, dat je als Joodse journalist de plicht hebt om Israël te bekritisieren. Want wij Het is heel moeilijk om ons van antisemitisme te betichten. Ik krijg wel mails die dat zeggen van eh je haat Onwijs. Ja, of je bent een zelfhatende Jood. Dat is een term die ze gebruiken. Hm.

Maar het is moeilijker voor hun als ik het zeg dan is het moeilijker om te zeggen: "Oh ja, maar is gewoon antisemitisme." Maar als jij het zegt: "Oh ja, maar is gewoon antisemitisme." Is het eerste wat net een jaar hun nu altijd roept. Dus wij Joodse Journalisten hebben de plicht om dat als eerste te zeggen, omdat wij het moeilijkste te weerleggen zijn. Het tweede is, hoe is het voor mij als Jood? Er is antisemitisme, er is altijd antisemitisme. En ik weet niet of het groter is dan dan drie jaar geleden, ik denk het wel. Is altijd antisemitisme, dat verras me nooit.

Maar waar ik tegen ben is iets de onder Joden van wij zijn altijd het slachtoffer. Nee, we kunnen ook de dader zijn. En er zijn anderen die in dit tijdperk eerder slachtoffer zijn en dat zijn moslims. Die zijn op dit moment de eerste slachtoffers. Dus mijn vrouw die sprak laatst mijn vrouw groeide in Miami op. Eh ik ken veel Joden uit Miami. Komt een man van een jaar of 80 uit Miami eh Joodse man eh voor wie het leven heel goed is verlopen. Goede carrière.

Alles is goed gegaan. Hij heeft nooit Hij heeft nooit problemen gehad. En hij zegt tegen mevrouw: "Ja, wij zijn het slachtoffer." En ze altijd antisemitisme. Nee, dat is de victim thinking. Van wij zijn altijd het slachtoffer. Soms moet je kijken en denken: wie Wie is nou Wie is nou op dit moment het slachtoffer? Wij zullen altijd bij in het rijtje slachtoffers terechtkomen, maar er

zijn nu grotere slachtoffers en dat zijn de Palestijnen. En je moet niet met een soort zelfmedelijden rondlopen, want dat vertroebelt je analyse. Daardoor mis je dingen.

Dus ik wil nooit met zelfmedelijden rondlopen. Ik wil wel rondlopen met het idee van als ik het slachtoffer ben, dan wil ik dat wel aan zien komen. Maar ik wil weten wie is het grootste slachtoffer dat we nu moeten helpen. En Israël is de dader geworden. Ja. We gaan terug naar het land van de verzoening die ooit zover weggleek, maar die dankzij Mandela eh er toch zijn is hij is er toch in slagen om een democratie te stichten zonder oorlog.

En we gaan luisteren naar het nummer Shozolozza. Kan je daar iets meer over vertellen? Ja, het is een Zuid-Afrikanen kunnen ontzettend goed zingen. Wat ik vertelde over kerkdiensten. Zwarte Zuid-Afrikanen groeien op in kerken. En omdat het een land is met laag waar vroeger geletterdheidsniveau vrij laag was, wordt de christelijke boodschap traditioneel door gezang overgebracht. Niet door Je hoeft het niet te lezen, maar je zingt. Dus mensen kunnen ontzettend goed zingen. Ook eh gemeenschapsliederen en meezingen is misschien beste ter wereld.

Heb ik van een Franse musicoloog gehoord. Shozolozza, dat is een lied geloof ik van mijn werkers die afzien, die die afgepeigerd worden in de mijnen. En je hoort vaak Zuid-Afrika in het lied. Maar het is wat is Zuid-Afrika hard? Wat is het hier zwaar? Wat is het hier eh een keihard leven voor ons. Het is een lied met een paar woorden Engels. Zulu en de Beele, verschillende talen zoals Zuid-Afrika een elftalig land is.

Het is geen land waar je mensen Ik heb We waren Ik was in de Nederlandse cameraploeg in Calice, Townshend buiten Kaapstad 30 jaar geleden. Omringd door kleine kinderen die komen op de camera's af. En is een man die zegt tegen de kinderen: "Kom, we gaan social loos aan zingen." En ze zongen het met z'n allen, hè, jongens juist op het moment, meisjes juist op het moment, hele camera ploeg eh smelt. Hè, volwassen mannen staan het aan te huilen.

Het is geen land waar mensen dit zo goed kunnen. En iedereen werkt samen. Het is zo mooi. Het is ook voetbal, hè, die die mannen in gele shirts, dat is het nationale voetbalshirt. En, het is een idee van Zuid-Afrika, de Rainbow Nation. Het is een idee wat Mandela had. En in de waarheid is het geen Rainbow. Maar de goede wil is er wel.

Dus op straat in interacties, dat verrast me altijd. Het is een land met heel veel geweld, met heel veel moord. Ik ben altijd bang om er heen te gaan. Maar de interacties die je met mensen hebt, die zijn zo liefdevol dat je dat heb ik bijna nergens anders zo meegemaakt. En ik zou zo graag willen dat dit land zou slagen. Ik heb er weinig hoop op, maar als ik dit zie dan heb ik een soort droom. Ja, wat is er nog overgebleven van die hoopvolle twintiger?

Ja, ik ik ben geen hoopvol iemand eh meer. Ik denk dat ik in de 20 inderdaad dacht dat de wereld beter wordt en nu denk ik zoals iedereen dat de wereld slechter wordt. Maar ik ik geloof wel dat de meeste mensen wat teruggaat Bregman zegt: "De mensen, de meeste mensen deugen, de meeste mensen zijn prima, de meeste mensen willen het beste ook voor anderen. De meeste mensen hebben geen haat. ze zijn hoogstens bang voor het onbekende.

En dat zie ik in Zuid-Afrika dat er dat er een liefde bestaat. Het helpt niet zo. Je hebt er zo weinig aan. Maar het is ongelooflijk dat we in eh grote steden wonen. Hè, dat dat ik woon in een stad van 12 miljoen mensen uit allerlei verschillende afkomsten waar 200 talen worden gesproken. En er worden heel weinig mensen neer geslagen of eh vermoord. Steden zijn nooit zo veilig geweest. Je loopt door Parijs, door New York, door Londen.

New York heeft dit jaar de stevig afval op het laagste aantal moorden sinds 1948, New York, New York City. Eh, mensen kunnen samenleven. Het is heel bizar. Het is heel raar. Ik had het niet gedacht. Ik had het niet voorspeld, maar we kunnen het wel op op kleine schaal. Ja. George Orwell zei dat het morele besef van iemand dat de ultieme test daarvoor is of het hem wat kan schelen wat er met de wereld gebeurt na zijn dood.

Wat probeer jij te doen om bij te dragen tot een wereld waar jouw kinderen oud in willen worden? Te weinig. Ehm, kijk, de een grote Ik probeer elke week de waarheid te schrijven, dus ik krijg mails van mensen die zeggen: "Je liegt." En ik denk: "Kom, dat is zo primitief." Je kunt heel veel zeggen van wat ik schrijf, maar ik zit hier niet te liegen. Ik geloof wat ik schrijf. Ik schrijf over belangrijke dingen.

Ik probeer niet te waarschuwen, maar ik probeer te zeggen: "Dit is belangrijk, laten we Dit zouden we kunnen doen, zo zouden we het beter kunnen maken." Ik schrijf te weinig over klimaat. Ah, omdat ik niet eh natuurwetenschappelijk onderlegd ben. Dat kunnen mijn eh docenten natuur kunnen op school beamen. En B, omdat het heel moeilijk is om daar een dwingend verhaal van te maken. En C, we weten het allemaal. Hè, we weten wat de klimaatverandering veroorzaakt en eh hoe we het zouden kunnen verhelpen en het heeft niet geholpen.

Niemand luistert. Dus ik doe te weinig. Eh, dus mijn dochter die die vroeg mij een paar jaar geleden over klimaatverandering. En ik dacht van ja, voor jou gaat dat heel erg worden. Dat is heel moeilijk. Hoe moet je dat overbrengen? Ja. Dus ik schrijf voor een krant die de elite bereikt. Dat is belangrijk. Dus we worden gelezen door mensen die beslissingen nemen op zakelijk gebied of op politiek gebied.

Dus eh en ik denk dat die mensen weten dat de informatie die wij hen geven eh gefundeerd is en oprecht. En als ze daar iets aan hebben, dus Misschien draag ik iets heel kleins bij, maar ik betwijfel dat. Hm. Nog één keertje gaan we naar Orwell kijken. Hij denkt na over de toekomst van zijn zoontje Richard. En we horen ook een citaat van het hoofdpersonage van het legendarische 1984.

Dus als ik Orwell lees dan herken jij ik herken hem en hopelijk zou hij in mijn kant de Financial Times zou hij veel herkennen. En er waren altijd mensen die probeerde te documenteren wat er in de wereld gebeurde.

En je bent een hele kleine mier in een mierenhoop die eeuwig duurt en je probeert Kijk, mieren proberen ook hard te werken en goed werk te doen. En dan probeer je in de wetenschap dat het allemaal niet uitmaakt en dat als je morgen vergaat dat het allemaal niks uitmaakt. Maar je kunt ook niet anders, hè. Mieren die die die die moeten dus mieren openbouwen en eh mensen als ik moeten dingen schrijven. Eh, je hebt er niet zoveel aan, maar het is wat ik doe. Ik ik geniet daar ook ontzettend van.

Dat vind ik nu wel fijn om nog te horen. Want is het gevaar daar dat je cynisch zou worden?

Ik ben nooit cynisch. Ik hou zo van mijn werk. Ik heb zo'n geluk. Ik zie bij mensen van mijn generatie eh mensen die nooit een roeping hebben gevonden. Ik vond mijn roeping. Ik eh Ik leef mijn roeping na en niemand heeft er wat aan, maar eh het geeft mij voldoening. Hey Simon, eh nadat de bom gevallen zou zijn, zou je blijven schrijven of zou je toch boer worden?

Als ik boer zou worden zou ik binnen twee dagen doodgaan naar Eh nee, ik kan ook niks anders. Je kan niks anders. Ik ben niet praktisch Dus ik kan niet organiseren. Ik eh werk niet graag met

anderen samen. Nee, ik eh Nee, als ik boer of chirurg zou worden, dan zou een rap zijn. Nee. Nou, ik zou zeggen blijf het vooral doen.

Want je zei van: "Ja, ik eh heb niet zoveel emoties als sommige andere mensen, maar ik heb wel een denker gezien die het allemaal heel veel kan schelen." Ja, ik heb zelfs gehuild hè. Dat eh ja. Ik had gehoopt van niet. Vind je het erg? Nou, je bent een goede interviewer. Nou, ik zou bijna zeggen laten we daar dan op drinken, maar op wat moeten we drinken om deze avond af te sluiten? Eh op vreugde in de wereld, want er is nog steeds zoveel vreugde.

Ja, dat is een hele mooie. Laten we daar even op klinken.